































MARIA SYBILLA MERIAEN

Over de

VOORTTEELING en WONDERBAERLYKE  
VERANDERINGEN  
D E R  
SURINAAMSCH E  
INSECTEN.

Waar in de Surinaamsche RUPSEN en WORMEN, met alle derzelve Veranderingen, naar het leeven afgebeeld en beschreeven worden; zyn- de elk geplaatst op dezelfde Gewassen, Bloemen en Vruchten, daar ze op gevonden zyn: Beneffens de Beschryving dier Gewassen. Waar in ook de wonderbare PADDEN, HAGEDISSEN, SLANGEN, SPINNEN en andere zeltzaame Gediertens worden vertoont en beschreeven. Alles in Amerika door den zelve M. S. MERIAEN naar het leeven en levensgrootte geschildert, en nu in 't Koper overgebracht.

Benevens een Aenhangfel van de veranderingen van VISSCHEN in KIK-  
VORSCHEN, en van KIKVORSCHEN in VISSCHEN.



t'AMSTERDAM,

By JEAN FREDERIC BERNARD.

M D C C X X X.





OL  
466  
M57X  
D1730  
RB  
CHM

595.7  
M561  
X

Den Hoog-Eedelen, Achtbaeren en gestrengen HEERE,

D E N H E E R E

M<sup>R</sup>. BALTHAZAR SCOTT,

S C H E P E N

E N

R A E D T,

Mitsgaders

O N T F A N G E R

*Van des gemeenen Landts middelen te Amsterdam,*

B A I L L J U W  
E N  
D Y K G R A A F

*Van de Watergraefs-Meer, enz. enz. enz.*



Oorlugte Hoofdtelg van uw Hooggebooren Stam,  
Groot Agtbre Schepen van ons magtig Amsterdam,  
En wakkre Raedtsheer, laet uw heusheit 't niet mishaege,  
Dat ik dit Boekjuweel u nedrigh op kom draegen,  
Zoo zal de naem van SCOTT aan't Werk van MERIAEN  
Een luister geven, door geene Eeuwen te vergaen.

Dit is de wensch  
Van  
U Wel - Edelens  
Onderdanigen en Verpligten Dienaar,

JOANNES OOSTERWYK.

D E  
U Y T G E E V E R  
T O T D E N  
L E E Z E R .



Yt de Voorreeden, door Wyle Juffrouw MARIA SYBILLA MERIAEN gedaen, zal de Leezer ten vollen onderricht zyn wat van dit Werk te zeggen is, en tot hoe verre die kunstryke en onvermoeide Vrouwe het gebragt heeft: Hierom heb ik niet anders te berichten, dan dat na het overclyden dier yverige Vrouwe, en het vertrek van haere Dochters, de eene naar Surinaeme en de andere naar Moskovien, dit heerlyke Werk der Surinaemsche Insecten, gelyk ook dat der Europeesche, my door aankoop is eigen geworden, wanneer ik, bevindende dat zy deze Werken by gedeelten wel uitgegeven, doch aen geen van beide de laatste hand geslagen had, aenstonds voornam om het Werk der Europeesche Insecten te voltoojien en uit te geven, gelyk ik ook het een en het ander, zo wel in het Latyn, als in het Nederduits volbragt hebbe. Doch zulks is alomme bekend.

Veele swarigheden deden zich in dit grootte Werk op; want een groot gedeelte der aftekeningen van de Surinaemsche Insecten met hun voedsel, waar van wel eenige Tekeningen, doch verre de minste, in 't Koper begonnen waaren, machtig geworden, besloot ik op aanraadinge van verscheide Kunst-beminnars dit heerlyke Werk, volgens het voornemen van de naarstige MARIA SYBILLA MERIAEN zelve, te brengen tot sijn volkomentheid, en daar en boven met eene kunstige Tytelplaat en andere Vercierfelen te verheerlyken; maar myn voornemen waare ver te kort geschooten, en de swaare kosten zouden vergeefs zyn geweest, indien de groote Kenner en Bezitter van menige zeldzaamheden, de Heer Z. SCHYNVOET (om zyne deugden en vernuft van yder een bemint) my niet was te hulp gekomen, en het zelve tot dit volle beslag, waar in het nu de Waereld word medegedeelt, zonder ooit in het toekomende eenige veranderinge onderworpen te kunnen zyn, vermits al het Surinaamsche, dat onder de Overledene was berustende, in 't Koper is gebragt, en zy uit der tyd gescheiden is, had helpen brengen. Ik hebbe tot een aanhangfel hier nog twee Kunstplaten by gevoegt, welker Tekeningen my uit het Kabinet van den bekenden Liefhebber, den Heere A. SEBA, edelmoedig zy medegedeelt. Gelyk op pag. 50. en 51. kan gezien worden.

JOANNES OOSTERWYK.

O P D E  
V E R H A N D E L I N G D E R  
S U R I N A E M S C H E I N S E C T E N  
V A N W Y L E

JUFF<sup>R</sup>. MARIA SYBILLA MERIAEN.



O opent zich een nieuwe Hóf  
Van overzeesch *Geboomte* en *Bloemen*.  
Wie leerzaam is; vind hier weer stóf,  
Om 's wyzen Scheppers magt te roemen,  
En uyt het allerminste Kruyd  
Te ontdekken, hoe ver zy verdwaelen,  
Die goddeloos en dwaas verhaelen,  
Dat alles uyt zich zelyen spruyt.  
Elk blad, elk Bloeyffel toont Gods werking,  
En wyft zyn onderhouding aen,  
En leert, dat zonder die versterking  
Hier alles zonder maet zou gaen.  
Niet minder kan men dit besliffen  
In dit geöpent Kabinet,  
Door MERIAEN te faam gezet  
Uyt *Surinaemsche Hagediffen*,  
Uyt *Vorschen*, *Padden*, *Slang* en *Spin*,  
Uyt *Mieren*, *Rups*, en vremde *Wormen*,  
Die, eerstelijk verandert in  
Een *Popje*, naderhant vervórmten  
In *Uyltjes*, van verscheyden aert,  
En veelerley koleur en vlekken,  
Die yders ogen naer zich trekken,  
Als de uyterste verwond'ring waert.  
Ik kan myn ooglust niet verzaeden:  
Hoe meêr ik lette op kleur en lyf,  
Hoe meêr 'k verlief op deeze bladen,  
Hoe hoger 'k opgetogen blyf,  
En my verplicht vind dank te zeggen  
Aen Vrou SYBILLAËS geest, en vlyt,  
Die vry voor 't knaegen van den tydt,  
Haer naem in yders mond zal leggen,  
En leeven doen na haeren doot,  
Nu *Oosterwyk*, die uyt ontfarmen  
Haer Letter-weeskind mackte groot,  
Het steunen leert op eygen armen,  
Dies 't ook uyt dankbaerheit zyn Voogt  
En Moeders roem en zôrg verhoogt.

M. BROUËRIUS VAN NIEDEK. Advt.

# MARIA SIBYLLA MERIAN

A A N D E N

## L E E Z E R.



**I**K heb my van myne jeugt af aan met de onderzoeking der Insecten bezig gehouden, in 't eerst begon ik met de Zyde-Wormen in myne Geboorte-stad Frankfort aan den Main, daar na bemerkte ik dat uit andere Rupsen veel schoonder Capellen en Uilen voortquamen, als uit de Zyde-Wormen; dit bewoog my om alle Rupsen te vergaderen, die ik vinden konde, om haar verandering waar te neemen, waarom ik ook alle gezelschap der menschen verliet, en my tot deze onderzoeking veleedigde, op dat my in de Schilderkonst zoude kunnen oeffenen, en die na het leeven teikenen en schilderen, gelyk dan ook alle Insecten, die te Frankfort voor eerst, en daar na tot Neuremburg heb kunnen vinden, voor my zelve zeer curieus op pargement geschildert heb, het welk daar na by gevalle in 't geziigt van eenige Liefhebbers gekoomen is, die my toen ter tyd zeer kragtig hebben aanzet om myne ondervindinge der Insecten in 't licht te geeven tot speculatie en genoege der curieuse Onderzoekers der Natuur, hier toe heb ik my eindelyk laten overceden, en heb dezelve met myn eige hand in 't koper gebragt, wiens eerste Deel in Quarto 1679. en het tweede 1683. heb uitgegeven, naderhand ben ik in Vriesland en Holland gekomen, en heb aldaar myne ondervindingen der Insecten vervolgt, bezonder in Vriesland, want in Holland heeft het my meer aan gelegenheid ontbrooken als elders, voornamentlyk om op te zoeken het geen op Hyen en Veenen te vinden is, dog dit myn gebrek is veel door andere Liefhebbers herstelt geworden, die my dan de Rupsen gebracht hebben, om haar veranderinge verder waar te neemen, gelyk ik nog veele ondervindingen by een heb, om nog meer by de twee voorgaande Deelen te kunnen voegen; maar in Holland quam ik met verwondring te zien, wat al schoone Gediertens men uit Oost- en Westindien deed koomen, voornamentlyk, wanneer my de eer geschiede van te mogen zien het kostelyk Cabinet van den Edele Groot Achtbaare Heer M<sup>r</sup>. NICOLAAS WITSEN, *Burgermeester der Stad Amsterdam*, en *Bewinthebber der Oost-indische Maatschappy*, &c. als ook dat van den Edele Heer JONAS WITSEN, *Secretaris der zelve Stad*; vorders zag ik ook het Cabinet van den Heer FREDERICUS RUISCH, *M. D. Anatomes & Botanices Professor*, dat van S<sup>r</sup>. LIVINUS VINCENT, en van veele andere, in welke Cabinetten deze en ontelbare andere Insecten gevonden heb, dog zo, dat daar aan ontbrak derzelve oorspronk en generatie, te weten, hoe sy uit Rupsen in Poppetjens en zo verder veranderen; dit heeft my aangeport een grote en kostelyke reise te onderneemen, en na Surinaame in America te vaaren, (een Landt heet en nat, en van waar de voorschreeve Heeren deze Insecten ontfangen hebben) om aldaar myne ondervindingen te vervolgen, gelyk ik dan ook in Juni des jaars 1699. daar na toe gevaaren en gebleven ben, om dieswegen naauwkeuriger onderzoekinge te doen, tot dat in Juni des jaars 1701. my weder naar Holland begaf, alwaar ik den 23. September daar aan volgende aanlandde, daar heb ik deeze leffig stukken met haar ondervinding curieus na het leeven op pargement geschildert, die nevens de gedroogde Beesjes by my te zien zyn, ik vond in het Land niet de bequame gelegenheid om de ondervinding der Insecten te doen, die ik my verbeeld hadde, alzo het Climaat van dat Land

zeer

zeer heet is, en deze hitte tegen myn natuur frydig was, weshalven ik my genoodzaakt vond vroeger weder na huis te keeren, als ik gedacht hadde.

Als ik nu weder in Holland gekomen was, en myne geschilderde Stukken van eeni-Liefhebbers gezien wierden, zo hebben sy my zeer aangezocht, om die met den Druk gemeen te maaken, oordeelende dat dit het eerste en curieuſte Werk was, dat ooit in America geschildert is, maar de onkosten, die, om dit Werk uit te voeren, mosten gedaan worden, hebben my in 't eerste afgeschrikt, maar heb eindelyk hier toe ook geresolveert.

Dit Werk dan bestaat uit festig koopere Platen, waar op in de negentig ondervindingen van Rupsen, Wormen en Maeden vertoont worden, hoe dezelve vervellende in couleur en form veranderen, en eindelyk tot Cappellen, Uilen, Torren, Beijen en Vliegen veranderen, alle deze Gediertens zyn op de zelve Gewassen, Bloemen en Vruchten geplaatst, die zy tot haar onderhoud aten; hier is nog bygevoegt de generatie van de West-Indische Spinnen, Mieren, Slangen, Hagedissen, wonderbaare Padden en Kikvorschen, uitgenomen eenige weinige, die ik op getuigenisse der Indianen daar by gevoegt hebbe.

In het maaken van dit werk heb ik niet eigenbaatzugtig geweest, zullende vergenoegt zyn, wanneer maar myne gedaane onkosten wederom kryg; ik heb geen onkosten in het uitvoeren van dit Werk gespaart, maar heb de Platen door de beroemste Meesters doen snyden, en het beste Papier daar toe genomen, op dat zo wel aan de Kenders der Kunst, als aan de Liefhebbers der Insecten en Planten plaaisier en genoegen zoude geeven, gelyk ik my dan verblyden zal, wanneer ik hoore, dat ik myn oogmerk berykt, en te gelyk genoegen zal gegeeven hebben.

Het Schrift van dit Werk heb ik gelyk de Anatomie van de Heer Professor BID-LOO tuffen twee Printen op een blad gevoegt, ik had het Schrift wel langer kunnen uitbreiden, maar door dien de tegenwoordige Wereld zeer delicaat en de gevoelens der Geleerden verschillig zyn, zo heb ik maar eenvoudig by myn ondervindingen willen blyven, en daar door stoffe aan de hand leveren, waar uit een ieder na sijn eige zin en meening reflexien kan maaken, en de zelve appliceeren na sijn welbehaagen, behalven dat zulks alreede door anderen overvloedig gedaan is, als door MOUFET, GODART, SWAMMERDAM, BLANCKAART en anderen. Ik heb de eerste verandering van alle Insecten *Poppetjes*, de tweede der Rupsen *Cappellen*, die by dag vliegen, en die by nacht vliegen *Uilen*: de tweede verandering der Maeden en Wormen *Vliegen* en *Beijen* genaamt.

De naamen der Planten heb ik behouden, zo als die in America van de Inwoonders en Indiaanen gegeeven worden; de Latynsche en andere naamen zyn onder aan door de Heer CASPARUS COMMELIN, *M. D. Horti Medici Botanici*, en *Acad. Caesareo-Leopoldinae Collega* daar by gevoegt.

Indien my God gezontheit en leeven geeft, zo ben ik van mening myne ondervinding, die ik in Duitsland gedaan heb, te vermeerderen met die van Vriesland en Holland, en die in de Latynsche en Nederduitsche Taalen te geeven.

DSI

DSI





W. M. S. S. S.



# VERANDERING DER SURINAAMSCH E INSECTEN 1

## DE I. A F B E E L D I N G.

**D**E *Ananas* zynde de voornaamste aller eetbare vruchten, is ook billyk de eerste van dit Werk en van myne ondervindinge; in 't eerste blad word sy bloeiende verbeeld, gelyk in het volgende een rype zal te zien zyn. De kleine gecolourde bladeren dicht onder de vrucht zyn als een rood satyn met geele vlakken verciert, de kleine uitspruitzels aan de kanten groeijen voort, als de rype vrucht afgeplukt is, de lange bladeren zyn van buiten ligt zee-groen, van binnen gras-groen, aan de kanten wat roodachtig met scharpe doornen voorzien. In 't overige is de sierlykheid en fraeiheid dezer vrucht van verscheidene Geleerden, als van de Heeren Piso en Markgrave in haar *Historien van Brasel*, Reede in zyn elfde Deel van de *Hortus Malebaricus*, en Commelin in het eerste gedeelte van den *Amsterdamsche Hof*, als ook van anderen wytloopig beschreeven, zal my dierhalven daar mede niet ophouden, maar tot myn ondervindingen der Insecten voortgaan.

Kakkerlakken zyn de bekendste aller Insecten in America, wegens de groote schade en ongemakken, die sy allen Inwoonderen aandoen, bedervende alle haaren wollen, linnen, spys en drank, zoetigheid is haar ordinaar voedsel, daarom sy deze vrucht zeer genegen zyn, zy leggen haar zaad dicht by malkander, met een rond gespinst omgeven, als zommige spinnen hier te lande doen; als de eyers ryp zyn, en de jonge volmaakt, byten sy zich door haar eijernest en loopen de jonge Kakkerlakjes met groote rassigheid daar uit, en zynde zoo klein als mieren, zoo weten sy in de kisten en kaffen te komen door de voegzels en sleutelgaatjes, daar sy dan alles bederven; sy worden dan eindelyk zoo groot, gelyk op het voorste blad te zien is, van couleur bruin en wit. Als sy nu haare volkoomene grootheid hebben, dan barst haare huid op den rug op, en komt een gevleugelde Kakkerlak daar uit, week en wit, de huid blyft in haare forme leggen, als of het een Kakkerlak was, maar leedig van binnen.

Op de andere zyde van deze vrucht is een andere soort van Kakkerlakken. Deze draagen haar zaad onder haar lyf in een bruin zakjen, als men die aanraakt, laten se het zakje vallen, om beter te kunnen ontvluchten, uit dit zakje komen de jongetjes, en veranderen als de voorgaande groote, zonder onderscheid.

De bezondere benaamingen, waar meeae dit ge- over de twaalf deelen van 't Malabarsche Kruid  
was van verscheide Auteurs werd genaamt, zyn gemaakt.  
by den andere te vinden, in myn *Flora Malebarica*,

## DE II. AFBEELDING.

**I**S een rype *Ananas*, als men die eten wil, werd sy geschilt, de schille is een duim dik, als die te dun werd afgeschilt, zoo blyven daar aan zitten scharpe haartjes, die in het eten zich in de tonge zetten, en veel pyne veroorzaken. Den smaak dezer vrucht is, als of men druiven, apricosen, aalbesien, appel en peeren onder een gemengt hadde, die men alle te gelyk daar in proeft. Haar reuk is lieflyk en sterk; als men die opsnyd, zo ruikt de heele kamer daar na. De kroon en de spruiten, die ter zyde uitschieten, legt men in de grond, die weder nieuwe planten werden, sy groeijen zo gemaklyk als onkruid, zes maanden hebben de jonge spruiten noodig tot haare volkome rypheid. Men eet ze rauw en gekookt, ook kan men wyn en brandewyn daar uit persen en branden, die beide heerlyk van smaak zyn en alle andere te boven gaan.

De Rups die op deese *Ananas* sit, vond ik in het gras by de Ananassen Anno 1700. in 't begin van May; sy is ligt groen met een roode en witte streep langs het geheele lichaam. Den 10. May veranderde zy in een Poppetje, daar den 18. May een zeer schoone Capel uit voort kwam, geel met schoone blinkende en groene vlakken verciert, gelyk als een zodanige zittend en vliegend vertoond word.

Op de kroon van de *Ananas* zit een klein roodachtig Wormken, dat een dun gespinst maakt, daar een klein Poppetje in legt, het welke is het Wormke, dat de Couchenille verteert, ik heb diergelyke veel gehad, en is genoeg in de Couchenille te vinden, hier te Lande; daar een iegelyk, die curieus is, zulks nazoeken kan. Boven het gespinst van dat Wormke legt een Poppetje, wiens velletje ik geopent, en de Couchenille daar in gevonden heb, welke Couchenille wat hooger op de kroon vertoond werd, en niet anders is als het lichaam van de twee Torretjes, die hier staande en vliegende vertoond werden, wiens roode vleugels met swarte randen omvat zyn. Dit heb ik maar tot vercieringe van 't blad bygezet, zynde uit drooge Couchenille opgezocht, en geen Americaansche veranderingen, het welk ook andere curieuse Onderzoekers also gevonden hebben. Onder dezelve de Heer Leeuwenhoek, missive 60. en 28. November 1687. pag. 141. tot 144. Doctor Blankart de *Insectis* fol. 215.

De Capelle door het vergroot-glas gezien, daar van vertoont zig het meel op de vleugels als visschobben, met 3. takjes is elke schob, met lange hairen op de zelve, de schobben leggen regulier, dat men die zonder groote moeite zou kunnen tellen, het lichaam is vol vederen met hairen doorvlogten.



P. H. Knight sculp.







L. K. Schaller. Sculp.

## DE III. AFBEELDING.

**D**Eze Vrucht word in Surinaam de kleine *Zuurzak* genaamt, zullende op Fig. 14. de groote volgen; sy wasschen booms wyze, draagen slechte vruchten van weinig dienst; de vrucht is van buiten geel, van binnen vol swarte zaaden, en met witte merg.

Op deze Boom vond ik Anno 1700. in Augustus deeze schoone groene Rups, sy nuttigde de bladeren tot spyze tot den 18. Augusti, wanneer sy het vel afgetrokken zynde tot zoodanig een bruin Poppetje geworden is, uit het welke den 12. September deeze schoone swart en witte Uil voortquam; sy heeft een dubbelde snuit, als zy honing uit de bloemen willen zuigen, leggen zy deeze dubbelde snuit te samen, dat het een pypjen werd, en zo trekken ze haar voedsel na zig, dit gedaan hebbende rollen sy haare snuit dicht by een, en leggen hem in het hair onder haar hoofd, dat men die qualyk vinden kan; sy vliegen niet als by nacht, en hebben een stark leven. Door het vergrootglas gezien, vertoont zig het meel op de vleugels, als bruine, witte en swarte vederen van bonte hoenderen: het lichaam is zo hairig als een Beer, op de oogen zelfs zyn hairen, de snuit toont zich als de strot van een gans of endvogel, de voeten en hoorntjes vertoon en zich wonder schoon.

*Verscheidene soorten van Zuurzakken werden in den Prodrômus Paradisi Batavi onder de naam van Anona voorgesteld: als ook in het derde Deel van de Hortus Malebaricus onder de naam van Anona marans en Attamarans beschreeven, jaarlyks worden zaaden* | *van verscheidene soorten van Zuurzakken uit America in Holland overgezonden, drie besondere soorten werden in den Amsterdamschen Hof gequeekt, verscheelende van den andere meest in groote.*

## DE IV. AFBEELDING.

Dit Kruid werd in America *Manybot* en *Manyot*, en het brood, dat uit de wortel van dit kruid werd gemaakt, *Cassarve* genaamt, het waft 8 à 9 voet hoog, heeft een roode stam ofte steel; om dit kruid te vermenigvuldigen, zo snyd men de steel aan stukken, elk een hand lang en plant die in de aarde: even gelyk men met het zuiker-riet doet, een jaar daar na gebruikt men de wortel om brood daar af te maken, gelyk in het volgende blad Fig. 5. te zien is.

Deze bruine hairige Rups heb ik Anno 1700. in Juny op dit kruid gevonden, eetende deszelfs bladen, waar meede ik hem tot den 12. Juny gespyft heb, wanneer hy in een Poppetje veranderde, gelyk een op het blad hangt: den 1. Juli kwam zodanig een wit en bruin gevlaakt Cappelletjen daar uit te voorschijn, waar van ik een menigte in de Cassava akkers van den Heer van Vredenburg hebbe zien vliegen, alwaar ik ook deze verandering waargenoomen heb.

Tot vercieringe van het blad heb ik nog een jonge *Sauvegard* op de *Cassava* steel gezet, sy worden zo groot als een Crocodil 10 à 14 voet lang, sy leven van doode beesten, dog vallen geen leevendige menschen aan, gelyk de Crocodillen, de wyfjens leggen eijeren, waar toe se een gat in het zand maaken aan den oever der rivieren, daar de zon dezelve uitbroeit; de Indianen eeten de eijeren, welke zo groot zyn als Kalkoenen eijeren, maar wat langwerpiger. De *Sauvegarden* leven op het land en in het water, als zy geen dood beest of visch vinden, zo eeten ze mieren en vliegen. Van diergelyke Gediertens zoude nog een geheel werk kunnen volgen, wanneer ik zie, dat dit Werk van de Liefhebbers bemind en wel getrokken word.

*Verscheide zyn de gewassen, uit welkers wortel in America de Inwoonderen brood bakken: uit de jucca foliis Aloes, gelyk Aldinus in hortis famosi-ano getuigt; uit een meede soorte van Arum, gelyk ik in myn proludia botanica hebbe, welke Arum my had mede gedeelt de Heer Nassi, daar by voegende, dat uit desselfs wortel meede een brood voor de Indianen gemaakt word, welke Arum als noch in de Amsterdamsche Medecyn-hof waft; de Manihot schynt wel die geen te wezen, die het meeste brood in West-Indien uitlevert, verscheide benaamingen heeft dit gewas, als Manihot Theveti, juca & Cassavi J. B. Hiucca sive Mandioca ex qua Cassavi Perkinsoni. Manihot indorum sive juca foliis cannabini. B. Pin. Ricinus minor, viticis obtufu folio, caule verrucoso, flore pentapetalo, albido, ex cujus radice tuberosa succo venenato turgida Americani panem conficiunt. Sloan. Catal. plant. jamaic.*





Goussier Sculp.

+







J. Meisner Sculp

## DE V. A F B E E L D I N G.

**D**Eze wortel word *Cassava* genaamt, hier uit word het gemeene brood gebakken, dat de Indianen en Europeanen in America eeten. De wortel word geraspt, dan perst men al het zap daar uit, dewyl het zap zeer venynig is, de uitgeperste wortel legt men op een yzere plaat, gelyk de hoedemakers in deze landen gebruiken; onder deze plaat legt men een klein vuur, om alzo alle overige vogtigheid uit te doen waassemen, zo bakt het te samen als beschuit, heeft ook den zelve smaak als Hollandsche fyne beschuit. Als een mensch of beest van het uitgeperste water kouwt drinkt, moet het met de allergrootste smerte sterven, maar als men het gemelde water kookt, zo is het een zeer goeden drank.

Deze groote swarte Rups, welkers hoofd en agterste deel bloed rood, en het geheele lichaam swart en geel gestreep is, deed in myn tyd zeer groote schaden aan dit Gewasch in Surinaamen, eetende heele velden af, die tot onderhoud der menschen beplant waren. In December 1700. heeft sy zig selfs vervelt, en is tot een bruin Poppetje geworden; vier weken daar na quam sodanig een schoone swart en witte gestippelde Uil daar uit, met orange geele vlakken op het lyf.

Deze Slange heb ik tot vercieringe dezes blads bygevoegt, sy is van natuure zoo gekrunkelt en curieus gevakt, haare dikke buik toont dat zy eijeren by zig hadde, gelyk men ziet aan de eijeren die op de *Cassava* wortel leggen; zy hebben geen schelle als de vogel-eijeren, maar zyn met een blaauw gespikkelde huid omgeeven, gelyk de eijeren der Crocodillen en Sauvegarden of Schildpadden, en zyn langwerpig rond.

## DE VI. AFBEELDING.

**D**Eze Distel, in America *Maccai* genaamt, waft vier ellen hoog, heeft een witte bloeizel met geele draadjes in 't midden, draagt geele en roode beffen, die van menfchen en vogels genuttigt worden. De ftam word groot en ftyf, dat hy met een byl moet afgehouden worden.

De boven zittende roode Rups met geele ftreepen heeft lange ftyste en bruine hairen, eet de bladeren dezer Distel; den 4. Augufti 1700. is fy my tot een Poppetjen geworden, hebbende altoorens, naa de gewoonte aller Rupsen, haare huid verwiftelt, fig hangende in een hout koleuren gefpinst, en is daar den 30. Augufti een fchoone Uil uitgekomen.

De onderfte Rups is geel met fwarte vlakken en lang hair verciert, en een rare foort, fy leggen met troupen by een, altyd des eenen hoofd des anderen zyn fteert vafhoudende, en maaken alzo een ronte uit, en zo men fe van een verftrooit, zo loopen fe als quikzilver weder by een. Deze distel is haar spys, den 20. July 1700 hebben fy fich ingefponnen, en is den 24. September de eerfte Uil daar uit gekomen.

Beide deze Uilen door het vergrootglas befchouwt, vertoonen haar als Ongarifche Beeren vellen, zo fchoon als zy zyn, wanneer men haar zonder vergrootglas ziet, zo raar van ruigten en leelykheid zyn zy, wanneer zy daar door bezien worden, hebbende hairen als de gerfte airen. Ik heb ondervonden dat alle Uilen met hair, alle Capellen met vederen, en alle doorzigtige of glazige Capellen met fchulpen bedekt zyn.

*Dit gewasch is de Juripeba van Pifo, en Cheruchunda in het tweede Deel van de Hortus Malabaricus beschreeven en afgebeeld; deszelfs byzondere benaamingen worden in myn Flora Malabarica* by den andere gevoegt, onder de naam van Solanum indicum Spinosum, fructu minimo miniato, glabro. Raji.

## DE VII. AFBEELDING.

**H**Ier vertoon ik de *Amerikaanfche Kerschen*, die aan de fmaak onzer Europifche Kerschen niet by komen, zy hebben witte en roode bloeifels. De boomen worden ook niet grooter als de kersche boomen in Holland of Duitfchland; apparent zoude deze vrucht volmaakter te cultiveeren zyn, wanneer het land door een meer arbeidzaam en minder baatzoekend Volk bewoond wierd.

Van deze geele Rups heb ik maar twee gevonden, waar van den eenen my nog geftorven, den andere my op den 20. April in een groen Poppetje verandert is, waar uit den 26. Mai een zo fchoone groote Cappelle te voorfchyn kwam.



*A. Kuhn*







*P. Pluiter, Sculp.*







*Mimulus*





*L. M. S. - F. S.*

DE VIII. AFBEELDING.

**D**En *Indiaansche Jasmynboom*, alzo in America genaamt, waft tot een grooten boom, draagt sware en dikke bloemen, die een zeer heerlyken reuk van zig geeven; de bladeren zyn ook dik en sappig groen, als men een tak af breekt, zo vloeit een melkagtig zap daar uit, zy laten sich ligt vermeederen, als men maar een rank af breekt, en legt hem in de aarde eer hem de melk afloopt, zo waft hy in weinig maanden tot een grooten boom.

Deze gekroonde Rups eet het loof dezer Jasmynboomen, den 20. September heeft sy sig in een Poppetje verandert, waar uit den 11. October een zoo schoon gewolkt Cappelletjen te voorschyn kwam, met zes witte vlakken op elke vleugel van buiten, en zyn van binnen daarenboven root en swart. Dit beesjen door het vergrootglas beschouwt, vertoont zig wonderlyk schoon, wel waardig dat het nauwkeurig gezien word, alzo zyn schoonheid met geen penne te beschryven is.

*Deze boom word beschreeven by Hernandes in zyn Historia Mexicana op het 33. Hoofddeel onder den naam van Quauhtlepatli ofte arbor ignea, als ook in het tweede gedeelte van den Amsterdamsche Hof, in het vier-en-twintigste Hoofddeel, met de naam van Apocynum Americanum frutescens longillimo folio, flore albo oderato.*

DE IX. AFBEELDING.

**D**En *Granaat Boom* met zyn vrucht en bloem waft in Suriname heel geerne, doch word van de Inwoonders weinig gecultiveert, en dewyl zy in Europa genoegzaam bekend zyn, zal ik my met die te beschryven niet ophouden.

Deze geele Rups heb ik tot Surinaame met Granaatbladeren gespyft, den 22. April heeft zy sich vast gemaakt en is tot een graauw Poppetje geworden, uit welk den 8. Mai deze wonder schoone Capelle quam, zynde blaauw en silver met een bruinen rand omvat, ondermengt met witte halve maantjes, op de verkeerde zyde bruin met geele oogjes, in het vliegen zyn ze zeer snel.

Deze blaauwe Capelle vertoont sich door het vergrootglas als blaauwe pannen, zynde van gelyke gedaante als de pannen op de daken, leggende zeer ordentlyk en regulier, zynde breedte vederen als de vederen der Paauwen, van wonderlyke glants, wel waardig om na te zien, alzo die niet te beschryven is.

## DE X. AFBEELDING.

**D**En *Surinaamse Cattoen Boom* schiet zeer schielyk op, in ses maanden uit het zaad zoo groot als in deze landen de Quee-peer-boomen, de groene bladen leggen de Indianen op versse wonden om te verkoelen en te genezen, sy draagen twederlei bloemen, te weten roodachtige en swavel geele: de roodachtige brengen geen vrucht, de geele brengen de Cattoen voort, als deze bloem afvalt, zoo waft een knop op desselfs plaatje, als die ryp is, zoo word sy bruin en barst open, daar sich dan de witte Cattoen verthoont, bestaande in drie deelen, in elk deel is een swart zaadje, aan welke de Cattoen vast is. De Cattoen word van de Indianen gesponnen, daar maken sy haare hangmatten van om daar in te slaapen.

Twederlei Rupfen heb ik op deze boomen gevonden. De onderste, die swart is, heb ik tot den 20. Maart met deze groene bladeren gespyst, wanneer die tot een Poppetje geworden is, uit het welke den 28. April 1701. een Cattoen verwige Uil te voorschyn quam.

De bovenste witachtige eet insgelyken het Cattoen loof, den 9. Juni is sy by my verandert en tot een Poppetje geworden, den 24. Juni quam een Cappelletjen daar uit, met silvere en bruine vlakjes verciert.

Het witte Uilken verthoont sich in het vergrootglas als of het van witte en graauwe vederen of pluimen, meer na hair als na vederen gelykende, was gemaakt; zyn hoorntjes gelyken twee bonte slangetjes, wit en swart.

Het kleine Cappelletjen is op de rug vol vederen, op de onderste zyde zyn bultjes van de schoonste koleuren der wereld, zynde verheve veder bossen, die rood, blaauw, purpur, gout en silverachtig van verwe zyn, als of het Paauw-vederen waren. De takjes aan de steert zyn schoone veder bosjes, de hoorntjes zyn als swarte slangetjes.

*Dat de Cattoen Boomen tweederlei bloemen hebben, heeft eerst de Heer Hermans in zyn Hortus Academicus, met die als twee byzondere soorten voor te stellen, aangewezen, het geen ook de Heer Tournefort in zyn Institutiones rei herbariæ heeft nagevolgt, maar uit de beschryvinge hier van de Auteur, zoo zyn deese tweederlei bloemen op een en de zelve boom te vinden, met dat onderscheid, als dat na de roodachtige bloemen geen zaadbuisen, maar die na de geele bloemen alleenig komen te volgen, en werd de eerste soorte met de naam van Xylon arboreum J. B. en de tweede Xylon arboreum flore flavo by Tournefort voorgesteld, alwaar desselfs bynaamen te vinden zyn.*





A. Steyer Sculpt.











DE XI. AFBEELDING.

**D**it is een Tak van een Surinaamsen boom, genaamt *Pallifaden Boom*, welke boom gespleten en tot sparren gemaakt word, van welke sparren, met behulp van vier balken, die in vier hoeken in de aarde geset worden, men in America de huizen of hutten maakt. Deze boom draagt een geele bloem dik en swaar; als de bloem afgevallen is, dan ryft den tak opwaarts, wordende het zaadhuis als een stalbeefem, de Inwoonders bedienen sig ook daar af in plaats van beefems, sy zyn vol zaad, welk zaad het gierft zaad in gedaante en groote gelyk is.

Op dezen boom komen jaarlyks driemaal deze soort van Rupsen, zynde geel met swarte streepen, en ses swarte steekels verciert; als sy een derde van haar groote bebben, zoo vervellen sy, en worden als dan oranje geel met swarte ronde vlakken op elk lid, en ses steekels als boven, eenige dagen daar na trekt sy wedcrom haar vel uit, en komt zonder deeze steekels te voorschyn, den 14. April 1700. is sy my verandert en tot een Poppetjen geworden, den 12. Juni quamen de nevenstaande Uilken daar uit te voorschyn. Het onderste en kleinste is het Manneken, het grootste en bovenste is het Wyfken.

DE XII. AFBEELDING.

**B***Anana* noemt men deze vrucht in America, sy verstrekt voor appels en is aangenaam van smaak als in Holland de appels zyn; sy zyn goed gekookt en ongekookt, als sy nog onryp zyn, zyn sy ligt groen, de rype zyn citroen geel van binnen en van buiten, sy hebben een dikke schelle als de Citroenen, sy hangen tros wyze, elken boom draagt maar een tros, elken tros heeft 9 à 10 ringen, en yder ring 12. à 14. vruchten, alle opwaarts gestrekt. De bloeifsel is als een zeer schoone bloem, van vyf bloed roode bladen, zoo dik als leder, op de verkeerde zyde met een blaauwe dauw bezet. De bloeifsel is te gelyk met de vrucht, de tros is zoo groot als een man dragen kan, den boom is voos als kool, den stam bestaat uit veel deksels, in ses maanden groeijen de uitspruitsels tot 13. voeten hoog, zoo dik na proportie, als een dikken Mastboom: de bladen zyn meer als zeven voeten lang, en een en een halven voet breed, lieflyk groen, men legt dezelve onder het brood om 't daar mede in de backoven te schuiven.

Op deze boom vond ik deze ligt groene Rups, met welkers bladen ik haar gespyft heb tot den 21. April, wanneer sy haare huid afgeschoven, tot een Poppetje geworden, en den 10. Mai in zoodanige schoone Uilke verandert is.

*Dit gewas is de Musa Serapionis, en heeft zoo veel byzondere benamingen gekregen, als van Auteurs is beschreven, alle deeze naamen by den anderen gevoegt, worden in myn Flora Malebarica, onder den naam van Ficoides feu Ficus Indica; longissimo latissimoque folio, fructu longissimo, Musa Serapionis dicta Herm. Cat. voorgestelt.*

## DE XIII. AFBEELDING.

Vertoont een tak van de *Amerikaansche Pruimboom*. Dezen boom waft zoo hoog als een Okernootenboom in Holland, zyn dikte is na proportie, zyn blad en bloeifel is zeer gelyk aan die der Vlierboomen, behalven dat de bloeifel zonder reuk is, de vrucht hangt tros wyze by malkander, maar is wilt en ongeëndt, alzo de Europeanen in dat gewest niets dan het Suikerriet cultiveren, deze vrucht is te zamentrekkende, en sweet dryvende, en is het sweet, dat daar door werd veroorzaakt, zoo geel als de vrucht zelfs. Den steen in deze Pruimen is ruim half zoo groot als de Pruime zelfs, het vleesch der Pruime is heel dradigh.

De groene en steekelige Rupsen, die op de bloeifel kruipen, eeten die met een groote graaghte, en wanneer haar dat ontbreekt, zoo eeten sy het groenen lof van de boom; sy zyn van natuur traag, en doen niet als eeten den geheelen dag door; den 5. April waaren sy stil en maakten haar vast, den 7. zyn sy in Poppetjes verandert, uit welke den 20. der zelve maand zoodanige blaauwe Capelletjes voortkwaamen.

## DE XIV. AFBEELDING.

Dezen tak is van een grooten boom, die naar zyn vrucht *Zuurzak* in Westindien genaamt werd, de groene bladen zyn schoonder groen, als de Citroene bladen, de bloeifel is geelachtig groen, zynde des zelfs bladen dik, de vrucht gelykt wel de Meloenen, smaakt zuurachtigh als de wyn druiven, sy heeft een harde schelle; het vleesch is wit, week, en zeer aangenaam van smaak, men kanse gekookt en ongekookt nuttigen, die men kookten wil laat men niet ryp werden, men kookt haar met een weinigh water en suiker, zoo is het een goet eeten, in de Barbados word ook wyn uit deze vrucht geparst.

Deze groote groene Rups heeft de groene bladen van deze boom tot hare spyse gebruikt. Den 22. Juny heeft sy sich stil neer gelegd, is vervelt, en tot een bruin Poppeke geworden, den 23. Augusti is daar uit een bruine Uil, of Onrust voortgekomen.

De kleine geele Rups die op het takjen te zamen gerolt legt, eet insgelyken deze bladen, den 3. December heeft het een houtverwigh gespinst gemaakt, waar uit den 24. January een wit Uilken gekomen is, gelyk op het groene blad vertoond word.

*Een kleine soort van Zuurzakke werd afgebeeld, van Holland met de naam van Anona zyn bekend, en op de derde plaat vertoond, dat sy in de hove heb ik reeds op het derde blad gezegt.*















J. G. S. Sulp.







DE XV. AFBEELDING.

**D**Eze *Water Meloenen* wassen langs de aarde, gelyk in Holland de comcommenren, sy hebben een harde schelle die allenskens na binnen toe hare hardigheid verliest, het vleesch is blinkende, in de mond smelt het als suiker, is gezond en aangenaam van smaak, en is de verquikkinge der zieken. De bloeisel is klein en onaanzienlyk, geel van couleur, het zaat is rood, en als het over ryp is word het swart.

Deze vierkante Rups houd sig op de Meloenen bladen, het voorste en achterste deel des lichaams is blaauw, en het middelste is groen; sy heeft een klevende huid over de voeten als een slak; den 5. July is sy ingesponnen, ik verwachte wat zeltzaams uit deze rare Rups, maar wierd in myne hoope, wanneer ik den 10. Augusti 1700. zulk onaanzienlyk Uilken daar uit kreeg, bedrogen. Dit is myn meer gebeurt dat de schoonste en raarste Rupsen in de slechtste beesjes, en de slechtste Rupsen in de schoonste Uilen en Capellen veranderen.

*Deze Watermeloen is de Anguria Citrullus dicta femine nigro, quibusdam Anguria J. B. B. Pin. en de Citrullus folio Colocynthidis secto*

DE XVI. AFBEELDING.

**D**Ezen boom word in America *Caschou Boom*, en zyne vrucht *Caschou Appels* genaamt, men heeft twederlei soorten, den eenen heeft witte bloeifels en brengt geele appels, den anderen heeft roode bloeifels en brengt roode appels, maar het groene loof is eenderlei. De appels zyn suurachtig van smaak, te zamen trekkende, zyn dog goed om te kooken, aan zommige plaatsfen van America perst men wyn daar uit, die zoo sterk is, dat de gene die de zelve onmatig drinken, dronken daar van werden. Aan de appels zit een krom gewas als een nier, dat eigentlyk de *Caschou* is, als aan twee vruchten met de *Caschou* tegen de boom aan leggende te zien is. Dit gewas is zeer scharp, het zap daar van vreed huid en vleesch weg, zo dat men fontanellen daar mede zetten kan, maar als dit gewas gebraden is, zoo is het goed tegens den loop, verdryft ook de *Wormen*, en smaakt als een castanje, de bladen wassen kroons-wyze om den boom, gelyk aan deze tak te zien is.

Ik vond Anno 1701. twederlei soort van Rupsen op dezen boom, waar van de een zoo wit als sneeuw, en zeer hairig was, als op het blat leit, deze heb ik met dit loof gevoed tot den 3. Maart, wanneer hy tot een bruin Poppeke geworden is, waar uit den 18. Maart een doorsichtige Capelle quam, als deze vliegende verbeelt.

De bovenste roode Rups was zeer ras in 't loopen, sig zoekende een plaats om in te spinnen, gelyk het dan den 5. April begon, waar uit den 20. dito een houtverwige Uil quam.

*Deze boom is de Anacardium Occidentale cajous dictum, officulo reni leproris figura Herm. Cat. en werd omstandig beschreeven in het derde deel van de Hortus Malabaricus, met de naam van* Kapa-mava, en Katjavomaram, deszelfs verscheide andere benaamingen werden in myn Flora Malabarica by den anderen gevoegt.

## D E XVII. A F B E E L D I N G.

**L** *Limmetjens* zyn de gemeenste vruchten in Surinamen, sy worden by alle spysen genuttigt, het is een soort van kleine Citroenen en wassen in het wild, de boomen worden zoo hoog als schoone appelboomen, het loof is half zoo groot als de gemeene Citroenen, haar bloeisel is ook na proportie kleinder, uit het bloeisel word kostelyken oly gemaakt, de kleine onrype Limmetjes worden in suiker ingemaakt tot confyt, uit de schellen perst men ook oly, de boomen hangen het geheele jaar vol bloeisel, rype en onrype vruchten, gelyk in Duitsland de Jeneverboomen, gelyk ook alle andere boomen in Surinamen, alsoo het daar nimmer winter is.

Deze bruine en wit geplekte Rupsen vind men veel op deeze boomen, sy hangen aan de boomen met hoopen, sy kleeven aan malkander als slakken, als men se aanraakt steeken sy geele hoornen uit het hoofd, apparent om sig te verweeren, of haare vyanden te beschadigen, met Limmetjes bladen heb ik haar gespyst tot den 24. Maart 1700. wanneer sy tot bruine Poppetjes geworden zyn, gelyk een op den steel legt, waar uit den 2. April 1700. zodanige Capellen te voorfchyn kwamen, als alhier een sittend en vliegend vertoond word, zynde swart met roode en witte vlakken vercierd.

Diergelyke kleine witte beesjes, als op het blad kruipen, zyn zeer veel aan de Limmetjes boomen, van den 20. tot den 24. April veranderen sy, sommige tot witte, andere tot bruine Torretjes.



P. Blaxter Sculp.







P. Slayter Sculp.

## D E XVIII. A F B E E L D I N G.

OP dit 13. blad stelle ik voor Spinnen, Mieren en Colobritgens op een *Guajaves* tak, om dat ik de grootste Spinnen ordinaar aan de *Guajaves* boomen gevonden heb. In het volgende 14. blad zal ik nog eens een *Guajaves* vertoonen met zyne Insecten, daarom zal ik ditmaal niets daar af zeggen, maar tot de Spinnen overgaan.

Diergelyke groote swarte Spinnen heb ik veel gevonden op de *Guajaves* boomen, sy wonen in een zodanig rond nest, als op het volgende blad het gespin van de Rups verbeeld, sy maaken geen lange draden, gelyk ons sommige reisigers hebben willen wys maaken, sy zyn rondom vol hair, hebben scherpe tanden, waar mede sy gevaarlyk byten kunnen, latende te gelyk vogt in de wonden gaan, haar ordinaire spyze zyn de Mieren, die haar niet ontgaan als sy den boom oploopen, door dien deze Spinnen (gelyk alle andere) acht oogen hebben, met twee zien sy opwaarts, met twee nederwaarts, met twee ter rechter en met twee ter linker zyde; zy haalen ook by gebrek van Mieren de kleine vogels van de nesten, en suigen haar alle het bloed uit het lyf, sy vervellen van tyd tot tyd als de Rupsen, maar heb haar nooit vliegende gevonden: een klynder soort van Spinnen, als hier in een spinnewebbe vertoont word, draagen haare eijers in een koek onder het lyf, daar sy die uitbroeijen, deze hebben ook acht oogen, maar sy staan veel verstrooider aan het hoofd, als die der grooten.

In America zyn zeer groote Mieren, die heele boomen kaal als besems maken kunnen in eene nacht, sy hebben twee kromme tanden, die als scheeren over mal-kander heenen gaan, met deze sneiden sy de bladeren van de boomen, en laten die afvallen, dat de boom van aansien word als in Europa de boomen des winters, dan zyn der duizenden van onder en draagen die in haare nesten, niet voor haar zelfs maar voor haare jongen die nog wormen zyn, want de vliegende Mieren leggen zaad gelyk de Muggen, daar uit komen Wormen of Maden, deze Maden zyn twederlei, sommige spinnen sig in, andere en de meeste worden tot Poppetjes, deze Poppetjes noemen de onkundige Mieren eijeren, maar de Mieren eijeren zyn veel kleinder, met deze Poppetjes voed men tot Surinamen de hoenders, en is beter voor haar als haver of garste. Uit deze Poppetjes komen Mieren, deze Mieren vervellen en krygen vleugels, en deze leggen daar na het zaad, uit het welke die Wormen komen, die met zulke onbeschryfelyke neerftigheid van de Mieren verzorgt worden, want in die warme landen behoeven de Mieren voor de winter niet te zorgen, wyl die daar nimmer komt. Sy maken kelders in de aarde ruim acht voet hoog, en zoo wel geformeert als of het van menschen handen zo gemaakt was; als sy elders willen na toe gaan, waar geen weg is om te komen, zo maaken zy een brug, namentlyk de eerste zet sig en byt in een hout, de ander zet sig achter de eerste en maakt sig aan dezelve vast, alzo de derde aan de tweede, en de vierde aan de derde en zo voort, en laten zy sig dryven van de wint, tot dat sy aan de andere zyde geflingert worden, dan loopen alle de duizenden daar over als over een brug; deze Mieren hebben een altoos duurende vyandschap met de Spinnen en alle Insecten des lands; sy komen alle jaar eenmaal uit haare kelders met een ontelbare menigte, komen in de huizen, en loopen van de eene kamer in de andere, en zuigen alle beesten uit groot en klein, in een oogenblik hebben sy een zodanigen groote Spinne verteert, want daar komt een zodanige groote menigte over haar, dat sy sig niet redden kunnen, ook loopen sy van de eene kamer in de ander, dat sig ook de menschen retireeren moeten, en als het geheele huis gereinigt is, gaan sy in het naaste, en zo eindelyk weder in haar kelder. De Colobritges vangen de Spinnen op haar nest als gezegt is, deze zyn het voedsel der Priesters tot Surinaame, die niets anders eeten mogen als zulke vogeltjes, (zo als men my gezegt heeft) zy leggen 4. eijers als andere vogels, en broeijen die uit, vliegen zeer snel, sy zuigen den honig uit de bloemen met uitgebreide vleugels, staande stil als zonder beweginge in de lucht, zy zyn van veelderhande wonderchoone coleuren, schoonder als de Paauwen.

## DE XIX. AFBEELDING.

V Ertoont een *Guaiarves* tak, na de vrucht van de Indianen *Guaiarves* genaamt, den boom wast zoo hoog als een appelboom in Duitsland, de bladen als de pruime bladen, de bloeifsel is wit met veel kleine geele vezeltjes, de vrucht heeft een dunne geele schille, het vleesch is roodachtig en aangenaam om te eten, zoo wel raauw uit de hand als gekookt, sy zyn van binnen vol kleine zaadjes in een roode vogtigheid leggende, die ook raauw gegeten goed is, maar als men die kookten wil, zoo doet men met een lepel alle deeze zaaden en vogt daar uit. Men maakt Taarten en Conferven daar van, sy wassen zeer gemakkelyk, alzo sy natuurlyk aan het land zyn, en veel dezer boomen in het wild of boschagie gevonden worden.

Deezer groote Rupsen heb ik veel op de voornoemde boom gevonden, en met deszelfs bladen gespyft, sy zyn wit met swarte streepen, hebben op elke zyde 50. blinkende roode koraalkens, den Heer Leeuwenhoek oordeelt dat het oogen zyn, missive 146. pag. 430. à 452. Ik heb tot dato dezès niet kunnen afnemen dat het oogen zyn, mynes oordeels mostense als dan van achteren en ter zyden haare spys ontdekken kunnen, het welke tot nog toe niet ondervonden heb, altoos sy hebben geen oogvlies over dezelve. Als sy volwassen zyn, maken sy een groot graauw gespinst, aan den boom hangende, dan veranderen sy in Poppetjes, gelyk my Anno 1699. den 20. October geschied is, waar uit den 22. Januari zodanige witte met swarte streepen vercierde Uilen kwamen. Uit zommige Rupsen kwamen witte madden, welke na tien dagen in schoone vliegen veranderden.

De bovenste groene Rups heb ik met deze bladen gespyft tot den 2. Augusti 1700 wanneer het in een Poppetjen veranderde als aan het blad hangt, uit het welke den 15. 16. en 17. zulke doorsichtige swart gevlaakte Capelletjes kwamen.

De twee takken op dit en het voorgaande blad afgebeelt, zyn takken van de *Guajava alba-dulcis*, in het drie en zestigste Hoofddeel van de *Amsterdamsche Hof* beschreeven, van welke twee soorten in den *Amsterdamsche Hof* gequeekt worden, die daar meer dan eenmaal bloem en vrucht gegeven hebben: de ver-

scheidene benaamingen, waar mede verscheidene Auteurs dese boom hebben voorgesteld ofte beschreeven, zyn alle te vinden in myn *Flora Malabarica*, onder de naam van *Guajava alba dulcis*, fructu longiore Herm. Catal.





P. Sluiter Sculp.







J. Mulder Sculp.

## DE XX. A F B E E L D I N G.

**A**Nno 1700. in April was ik tot Surinaame op de Plantagie van den Jufvrouw Soomelsdyk, genaamt Providentia, alwaar ik verscheide observatien van Insecten deed, in het wandelen vond ik een menigte *Gummi Gutta Boomen* in het wild staan, waar van ik alhier een tak voorstelle, hy waft byná als de Berkkenboomen in Europa, van buiten met een witte gestreepte schelle om den bast, als men den bast open snyd druipt de Gummi daar uit; de Gummi is niet nodig te beschryven, en is alleen die met verwen omgaan bekend.

Op dezen boom vond ik dese groote Rups van groene en swarte streepen, met dese Gummi Guttae bladen heb ik se gespyst tot aan het einde van April, wanneer sy een groot houtverwig gespinst gemaakt hebben, en in dezelve tot Poppetjes geworden zyn, uit dewelke den 3. Juni schoone Cappellen voort kwamen, als hier vliegende en sittende vertoond worden. Eer de Rups verandert was, is het groene in rood veranderd, te weten eer sy een Poppetjen wierd, na dat sy haar volle grootheid gad.

*Verscheide zyn de boomen waar uit de Gutta Gamba vloeid, sy vloeid uit de Carcapuli Acoftæ, uit de Carcapuli Linschotani, (met welke eerste de Coddam-Pulli, in het eerste deel van de Hortus Malabaricus beschreeven, over een komt, en de zelve is) uit deze die hier werd afgebeeld, en ook uit de esulæ indicæ*

*affinis planta, waar van in het zesde boek en het zeven-en-uyftigste hoofst deel Bontius schryft, dat de Gutta Gamba uit de Coddam-Pulli in de Hortus Malabaricus beschreeven woortkomt, meend S. a Daale in zyn Pharmacologia op het 484. blad.*

## DE XXI. AFBEELDING.

**D**Eze gele vrucht word in America *Marquiaas* genoemd, de bloem die voor deze vrucht gaat is een Passie bloem, maar veel grooter als die in Europa. De bloem geeft een zeer lieflyken reuk van fig, die men van verre rieken kan; het gewas loopt op als een Winde, en is zeer bekwaam om priceelen in de hoven te laten bewassen, hoewel de Hollanders in Suriname daar geen groot gebruik van maken, in twee jaren is een priceel heel dicht daar mede bewassen, daar fig allerlei vliegende gediertens ophouden van wegen den reuk der bloemen, de vrucht besluit in fig swart zaad, met een witte lymigheid omzet, het welke verkoelend om te eten is.

De eerste Rups die op het groote blad zit, nuttigt dezelve tot zyne spyse, den 28. Mai 1701. omspon het fig en wierd tot een Poppeke, dat nevens de Rups legt, waar uit den 7. Juni een Cappelletjen kwam, als hier vliegende verdoond word.

De tweede op de steel leggende groene Rups heb ik den laaften Mai op de voornoemde bloemen gevonden, dezelve etende en sittende in een zeer zeltzame wooning, te samen gezet uit veele kleine pypjes op holle houtjes; deze Rups liep in dit huisjen gints en weer, dan uit een, dan weder uit een ander pypje uitkykende, als boven op de knop te zien is. Den 10. Juni kwam daar uit een bruin en met roode vlakken vercierd beesje, gelyk hier op den steel zit.

Het derde Rupsken, gelyk een op de vrucht zit, nuttigt ook deze bladen; is my den 4. Juni ingesponnen, zo als een op de steel legt, en den 14. kwam daar een zulke schoone bonte vlieg uit met gespleete voeten, gelyk een onder aan den steel zit, deze voeten zyn zeer teeder en vallen af als men ze maar het minste aanraakt.

*Dis gewas is de Murucua Guacu van Marggravius, en Murucua quarta van Piso, als ook de Clematis indica fructu citri formi, foliis oblongis Plum. 64. Tab. 80. dit gewas werd ook van Tournefort in zyn institutiones rei Herbarie genaamt, Granadilla fructu citrifolmi, foliis oblongis, en van Hermannus in Catalogo horti Academici Cucumis Flos passionis dictus Guajavæ folio major. De Heer Hermans hebbende dit gewas gebracht in zyn Catalogus horti Academici by de andere soorten van gewassen, die gemeenelyk wegens het formaat van haar bloem Passie bloemen werden genaamt, heeft dit zelve gewas echter in den Paradisi Batavi prodromus, onder de soorten van Climmen (waar mede het geen de minste gemeenschap heeft, ten regarde van bloem en zaadhuis) geplaatst, als of een groote misslag in de Catalogus van te vooren had begaan, het geen de zelve Heer echter heeft verbeterd, op het 177. blad van de Paradisus Batavus zelfs.*



Wm. Wood









*P. Mayer sculp.*

D E. XXII. A F B E E L D I N G.

**D**Eze *roode Lelien* wassen op een witte bol in het wild, haare eigenschap is niet bekend, haare groene bladen hebben een luister als de zyde. Ik heb van de bollen eenige mede gebracht, die hebben in de Hoven van Holland eerst haar bloemen en daar na haar bladen voortgebracht.

Deze op het groene blad leggende hairige Rups heeft een rööde kop en roode voeten, het lyf heeft blaauwe vlakken met gele ringen omzet, de haren zyn swart en hard als eizerdraat, sy neemen de groene bladen tot haare spys; den 4. Juni heeft sy een ovaal gespinft gemaakt, en is daar in tot een bruin Poppeke geworden, gelyk een in het midden van de plant legt, waar uit den 30. Juni een schoon Uilke voortkwam, haar voorste vleugels waren hout ofte lichte okerverwigh, de achterste vleugels zyn oranje verf met swarte vlakken, gelyk hier een vliegend ver- toond word.

De kleine roode Rups, met groene en witte streepen, heb ik in het gras gevonden tot Surinamen naast deze Lelien, den 10. Augusti maakte zy een wit gespinft gelyk op het groene blad legt, hier uit is den 24. Augusti, een gele en swarte vliege, (als hier ver- toont word) voortgekomen.

Deze Rups is heel verschillende van die No. 9. op de Banana, ende brengt echter byna een soort van Uilen voort.

*Dit gewas is de Lilio-Narcissus Polyanthos, flore incarnato, fundo ex Luteo albescente Sloane Cat. Jamaic, en werd van Hermans in zyn Para-* | *ditus Batavus beschreeven met de naam van Lili- lium Americanum puniceo flore, Bella dona dic- tum.*

## DE XXIII. A F B E E L D I N G.

**D**Eze ligt geele vrucht noemt men *Baccoves*, en is een geslacht van *Bannanes*, als numero 9. verbeeld is, welkers stam eenderlei bladen heeft als dezelve, en differeren niet anders als in Europa de appelen en peeren; deze *Baccoves* is wel zo zacht van vlees als de *Bannanas*, heeft eenderlei gebruik als dezelve, behalven dat men deze vrucht gebruikt om de *Azyn* haast zuur te maken, die uit suiker en water bereid word.

De bruine Rups, die ik op de bladen van deze boom gevonden heb, heeft vier steekels op den rug, het hoofd verbeeldt sig gekroont, den steert gespleeten, de voeten zyn rood. Den 3. December heeft sy sig vast gemaakt, en is tot een houtverwig Poppetjen geworden, die twee zilvere vlakken op elke zyde had, uit deze Pop kwam den 20. December een schoone Cappelle voort, op de binnenste zyde zyn de twee bovenste vleugels licht okerverwig, en de twee andere schoon blaauw, de buitenste zyde van de geheele Capelle is geel, bruin, wit en swart gestreept, word in Holland den kleinen Atlas genaamt.

De blaauwe Hagedis met haare eijers vertoon ik voornamentlyk hier by, om het blad te verciereu, sy had haar nest in myn huis in de grond gemaakt, in het nest vier eijeren, wit en rond, zo als op den steel drie te zien zyn; deze heb ik op myn reis naar Holland mede sloop genomen, daar my de jonge Hagedissen op zee uitkwamen, zo klein als op den steel een te zien is, maar uit gebrek van haar moeder en voedsel zyn sy gestorven.

*Dit is een soorte van den Musa Serapionis, die op het negende blad werd afgebeeld, veel en verscheiden soorten zyn onder het geslacht van den Musa te vinden, die tot zestien onderscheiden soorten in* | *het eerste Deel van den Hortus Malabaricus op het twintigste blad opgetelt, en met des zelfs onderscheid beschreeven worden.*



*P. Huet sculp.*







J. M. T. S. Sculp



DE XXIV. AFBEELDING.

**I**S een *Carduus Spinofus* wassende in het wild in Surinaame, draagende geele bloemen; aldaar genaamt *Maccaï*, wassen byna een Mans hoogte, hebben zeer aanzienlyke bladen, met lichte blaauwachtige aderen doorlopen.

Kleine Wormen met swarte hoofden en swarte steerten, en met oranjen geele lichamen heb ik onder dit doornig gewas deffels wortel eetende gevonden, die sig allenskens in Torretjens met geele vlakken veranderden, als onder aan de plant een verbeeld word, deze ondervinding heb ik Anno 1701. in Maart gevonden, en alzo my haare verandering anders voorkwam als die der gemeene Rupsen, zo nam ik voor meerder omstandigheden na te vorschen, aangaande de verandering der Torren.

Ik vond dan den 26. Maart 1701. noch een andere foort van Wormen in verrot hout, deze veranderden allenskens zoo, dat men het zien konde tot Torren, alzo dat het onderlyf noch ten deele na den Worm gelykt, zo als een boven verbeeld word, de tanden van den Worm groeijen, zetten haar uit en worden tot hoorntjes van de Torren, de vleugels op het lyf zyn in het begin okerverwig, daar na worden sy swart, na de mate dat het geheele beest aangroeit tot zyn perfectie, deze leggen haare eijers, daar uit wederom zulke Wormen komen als op deze distel midden op de plant legt.

*Dit gewas is de Papaver spinosum, van Casparus en Joannes Banbinus, waar van niet zonder reden Tournefort in zyn institutiones rei herbariae een nieuw geslacht maakt, en dit gewas voorstelt onder de naam van Argemone Mexicana.*

## DE XXV. AFBEELDING.

**D**it is de grootste soort van *Banille*, twee soorten wassen op Surinaame, d'andere soort is wat kleiner van blad en vrucht, de bladen zyn dik als een vinger, ruim zo dik als in Europa den Huis-look, deze klimd de boomen op als de Klim, en maakt sig heel vast aan de zelve, haar steel en blad is gras groen, de groene vrucht is als een boon driehoekig, vol van welriekende olyachtige zaden, sy waft in 't wild aan de hoogste boomen, doch lieft aan zulke boomen, die in vogtige en moerassige plaatzen staan, haar gebruik in de Chocolate is bekend, het is jammer dat geen curieuse menschen in dat land zyn, die zulke dingen cultiveren, en meer andere opzoeken, die zonder twyfel in dat groote en vruchtbare land zoude te vinden zyn.

Deze bruine Rupsen met geele streepen heb ik veel op deze planten gevonden, (gelyk ook op de Murucuja of Passie bloem onder No. 16. te zien is) die sy gegeten hebben tot aan het einde van May, wanneer sy sig vast gemaakt en tot Poppetjes geworden zyn, daar uit den 7. Juny zodanige schoone Capellen voortkwamen, welkers binnenste zyde zaffraan geel, en hare buitenste geel, rood, bruin, en met zilvere vlekken verziert was, gelyk alhier zittend en vliegend vertoond word.

Nog vind sig op deze plant een klein Rupsken als op het onderste blad te zien is, groen van verf, den 12. February 1700. is sy my tot een groen Poppetje geworden, waar uit des anderen daags een klein graauw Uilke voortkwam, dat zeer geswind in 't vliegen was.

*Dis is de Volubilis filiquosa mexicana foliis plantaginis van Rajus, den Flixochitl, flos niger & aracus aromaticus van Hernandez in zyn Historia mexicana, en is de Vanilla flore viridi & albo, fructu nigrescente van Plumier, in zyn tractaat no-* va plantarum Americanarum genera: met noch veel andere benamingen werd dit gewas van verscheide Auteurs voorgesteld, die alle te vinden zyn in het Almagestum botanicum van Plukenet pag. 381.



P. Sluiter Sculp.







*J. Smeaton Sculp.*

## D E XXVI. A F B E E L D I N G.

Vertoont een tak van een *Cacau boom*, wiens bladen hard, styf, en gras groen zyn, de boomen worden zo hoog als een Appel boom, dragen te gelyk bloeifsel, rype, en onrype vruchten, de bloeifsel is roodachtig, spruit aan weerkanten uit het hout, de jonge vruchten zyn roodachtig groen, als se ryp zyn, zo zyn sy geel als citroenen, sy hebben dikke schellen, die tot vettigheid en mest des lands gebruikt word, de boonen ofte zaden worden in de schaduwe hard gedroogt, eer men die in andere landen verzend; deze boomen wassen zeer geern in Surinaame, hoewel sy moeijelyk zyn aan te queeken, wyl sy altyt onder een andere boom moeten schuilen, die haar voor de hitte der Zonne beschermt, alzo sy de groote hitte niet uitstaan kunnen, daarom plantmen, wanneer deze boomen noch jong zyn, daar nevens een Banana ofte Bakoven, om de zelve daar mede voor de hitte te dekken.

Diergelyke swarte Rupsen met roode streepen, als een op de groene bladen vertoond word, heb ik veel op de Cacau boomen gevonden, gebruikende het loof tot haare spys, sy hebben roode streepen met witte puntjes, sy zyn zeer traag en langzaam van aard, den 26. Maart zyn sy by my tot Poppetjes geworden, waar uit den 10. April witte Uilkens voortkwamen, met swarte streepjens en puntjens verciert.

*Deze boom is de Cacao Clusii, en de Amygdalis* | een bijzonder geslacht in zyn institutiones rei herba-  
*fimilis Guatimalensis B. Pin. en kan onder geen be-* | riaë voorstelt, al waar ook des zelfs bloem en vrucht  
*kent geslacht van de Oude beschreeven gevoegt wer-* | nauwkeurig werd beschreeven en afgebeeld.  
*den, waarom de Heer Tournefort deze boom ook als*

## DE XXVII. AFBEELDING.

DEZE vrucht word den appel van *Sodom* genaamt, en word door een gewas voortgebracht dat een en een half of twee ellen hoog, en alom met scharpe doornen bezet is, des zelfs bladen niet uitgezondert, als of de natuur een teken van waarschouwinge daar aan gezet had, anders zyn de bladen zacht om aan te raaken, de vruchte of appels zyn daar geel, en als men se hier plant rood, heel vergiftig, zodanig dat menschen en vee zo se daar van eeten sterven moeten, van binnen is de vrucht vol zaden, die roodachtig en bruin van verve zyn.

Deze bruine Rups met roode strepen, als boven op het groene blad zit, heb ik op deze plant gevonden, Anno 1700. den 24. September is sy tot een bruin Poppetje geworden, gelyk als een boven op het blad legt, waar uit den 12. October een geelachtige Uil kwam met bruine vlakken verciert, gelyk als een op het blad zit.

De Worm die op de steel kruipt is oranje verwig, die my door een swarte Slavinne gebracht wierd, my berichtende, dat daar uit schoone Sprinkhanen voortkwamen, deze heeft sig in een bruine blaas verandert, daar een zodanig groen beest (na het eenparig getuigenis der Inwoonders) uit zoude voortkomen, dat allenskens vleugels krygt, gelyk den vliegende Sprinkhaan heeft, deze ondervindinge heb ik niet konnen waarnemen, dewyl het ronde Poppetje gestorven is, maar alzo my andere verskerden daar van de bewyfen door haar ondervinding te hebben, zo heb ik die ook hier met stilswygen niet willen voorbygaan, gevende aanleidinge aan andere liefhebbers om daar de zekerheid van op te zoeken.

*Dit gewas werd van Tournefort in zyn institutiones rei herbariae op het 149. blad genaamt solanum americanum molle, foliorum nervis & aculeis flavescens, fructu mammoso, en van Plukenet in zyn phitographia Tabula CCXXVI. figura prima afgebeeld, en met de naam van Solanum Barbadense* pyri parvi inversi forum & magnitudine voorgesteld, schoon de bladen van Plukenet ruigachtiger werden afgebeeld, dan deze, zo is het echter een en de zelve gewas. Sloane heeft dit gewas in zyn Catalogus plantarum insulae Jamaicae genaamt, Solanum pomiferum tomentosum fructu pyriformi inverso.

*spinosum foliis viliosis, fructu aureo, rotundiore,*





P. Huyter sculp.







P. Miller Sculp.





*J. Van Swinderen del.*

DE XXVIII. AFBEELDING.

**D**Eze schoone allergrootste *Citroenen* wassen op Surinaame in het wilde, de boomen zyn zo groot als de grootste appelboomen in Europa, de bladen en bloeifels zyn de gemeene *Citroenen* in alles gelyk, behalven datse grooter en dikker zyn na proportie der vruchten, welke vrucht van binnen weinig marg, maar een zeer dikke schelle heeft, rijp zynde zyn sy zo geel als gemeene *Citroenen*, sy worden geconfyt, in Holland worden die in de koeken gebakken en zukkade genaamt, in Duitsland noemt men die *Citrónaat*.

Op deze boom heb ik een vreemde en gans ongemeene foort van beesjes gevonden, die geen gelijkheit aan de *Rupsen* hadden, sy aten deze bladen, kleefden aan dezelve als *Slakken*, hebbende een vel over haar voeten daar sy sig mede aan de bladen vasthechten, sy zyn venijnig, waar door ook de leden verstijven en ontsteeken, die daar door aangeraakt worden, den 11. Juny 1701. hebben sy haare huid afgeworpen en een gespinst gemaakt, als op het blad alles te zien is, en is uit een van haar den 27. Juny 1701. (na dat ik al op het schip was om na Holland te koomen) een zulk curieus *Uilke* gekoomen, gelyk op het zelve blad te zien is.

De schoone swarte met roode en geele vlakken versierde, en op de vrucht zittende *Torre*, heb ik om zyn rariteit halven hier by gezet, om de prent te vervullen en te versieren, hoewel ik zyn oorspronk niet weet, welkers onderzoeking voor andere overlaten zal.

*De Citroenen die hier beschreeven werden, zyn overvloedig in Holland bekend, zoo ook de Limmetjes op de zeventiende, en Granaat Boom op de elf-* de plaat afgebeeld, waarom geoordeelt hebbe daar van niets veel by te voegen.

DE XXIX. AFBEELDING.

**D**Eze groote en heerlyke vrucht, word *Pompelmoes* in Surinaame genaamt, de boomen wassen zo hoog als appelboomen, hangen zeer vol vruchten, dat de ranken gevaar loopen te breeken wegens de swaarte dezer vruchten, deze vrucht is minder van zoetigheid als een *Oranjen-appel*, en niet zo zuur als de *Citroenen*, de schelle en het vlees is harder als in een van deze beide, en derhalven zyn sy aangename van smaak als dezelve.

Hier op onthouden sich groene *Rupsen*, met blaauwe hoofden, welkers lichaam vol lange hairen zit, die zo hard als eizerdraat zyn, dezze eten de groene bladen tot haare spysse, den derden Augusti hebben sy sig beginnen vast te maken, zyn tot bruine gevlakte *Poppetjes* geworden, uit dewelke den 19. zulke schoone *Capellen* voort kwamen, swart, groen, blaauw en wit van verve, blinkende als gout en zilver, sy vliegen zeer ras en hoog, also dat sy niet wel anders als uit *Rupsen* onbeschadigt te krygen zyn.

*Deze boom is de Malus Aurantia Indica, fructu omnium maximo, pumpelmus dicto, van welke vruchten twee onderscheidene soorten in de Boomgaard op Zeilon en andere gedeelte van Oost-Indien werden gequeekt, bestaande het onderscheid der vruchten alleen in de couleur van het vlees, het geen deze vrucht in zich besluit, gelyk Hermans in zyn Catalogus horti Academici op het 405. blad aantee-kent, akwaar by deze boom met de boven gestelde naam voorstelt.*

## DE XXX. AFBEELDING.

**P***Alma Christi* in Surinaame den *Olyboom* genaamt waft zeer hoog, en is cierlyk aan te zien, draagt geele bloeifel, waar na steekelige zaadhuisjes voortkomen, deze zaaden zyn in het begin groen, en als fy ryp zyn bruin, men kookt het zaad in water, zo ondoet sig de oly, dryft op het water, die men afschept, en daar te lande om allerlei wonden te genesen gebruikt werd, men brand die ook in lampen, om te lichten by nacht.

De licht groene en boven op de zaade kruipende Rups heeft witte lange haren, eet dese groene bladen, den 3. May is fy tot een Poppetje geworden, gelyk een op de zaaden hangt, den 17. dito kwam een swarte Cappelle daar uit, welkers voorste vleugels swavel-geel, en de twee andere vlerkjes fermeljoen-rood waren.

De swarte Rups die aan het zaad hangt is met geele vlakken vercierd, en werd gevonden op dese en andere boomen altyd in menigte, hangen als de Indianen in hare hangmatten, daar fy nooit geheel uitkoomen, als fy haar voetsel na gaan, dragen fy haar huis met haar als de slakken, hare huiskens lyken van dorre bladen van boomen gemaakt te zyn, weten die aardig vast te maken als fy ergens blyven willen, den 14. April is fy in haar hangmad verandert, daar uit een onsfienlyk Uilke voortgekomen is, die heel wild van aard was.

*Dit gewas is de Ricinus Americanus major, caule virefcente H. Reg. Pat. en den Avanacæ ofte Citanavanacu in het tweede gedeelte van de Hortus Malabaricus beschreeven.*

## DE XXXI. AFBEELDING.

**D**Eze *Roofen* zyn uit de Caribes na Surinaame gebracht, groeijen daar heel gaarn, des morgens als ze opgaan zyn fy wit, en des namiddags rood, en vallen des avonds wederom af.

Op deze roofen, desgelyke op de kleine Limoen boomen Fol. 12. vind men diergelyke witte met bruine vlekken vercierde Rupsen als een op het blad zit, fy eeten de bladen, ik heb haar van den 26. tot den 30. Augusti daar mede gevoed, daar fy sig vast aan hechtete, en wierde tot graauwe Poppetjes, uit de welke den 14. September 1700. quamen twederley Cappellen, den eene geel en swart den ander donker groen op de binnenste zyde, en de achterste vleugels op de buitenste zyde zyn bruin met geel, blaauw, en roode vlakken vercierd, voorts waren fy op eenderlei wys geteekent.

*Deze boom is de Rosa Sinenfis van Ferrarius in zyn forum Cultura beschreeven, en werd met recht Ketmia sinensis fructu rotundo van Tournefort geheeten; groot is het getal der naamen, waar mede dit gewas van verscheide Auteurs werd genaamt, deze alle zyn by den andere te vinden in myn Flora malabarica onder de naam van Alcea arboreficens Japonica, pampineis foliis Subasperis flore mutabili, five colorem mutante Breyn. Prod. 2.*





P. Kluge sculp.





P. Hoyer sculp.







*P. Sluyter Sculp.*





P. Huyter Sculp.



DE XXXII. AFBEELDING.

**D**Eze plant in Surinaame *Slaapertjes* genaamt, heb ik in myn tuin gehad, diene-  
de om op wonden te leggen, alzo fy tot genesinge der zelve goed zyn, by  
nacht leggen sig alle bladen twee en twee op malkanderen, als of het maar een blad  
was, de plant heeft een harde steel, waft zes voeten hoog, draagt geele bloemtjes,  
uit deze komen lange en smalle peultjes vol kleine zaden, de wortel is wit, en ve-  
zelachtig.

Diergelyke Rupsen als een op deze plant legt, namen haar voetzel van deze bla-  
den, fy zyn groen met roose verwe strepen en met twee hoorntjes verciert, den 20.  
May 1700. hebben fy begonnen haar zelve te vervellen, zyn wat lichter van co-  
leur geworden, en alzo in Poppetjes verandert, zynde toen roodachtig met zilvere  
vlakken verciert, den 4. Juny quam een zodanige bruine met geele verwe vercier-  
de Cappelle daar uit, als hier vliegende en zittende verbeeld werd.

*Dit gewas werd by Piso in zyn vierde Boek en drie-en-twintigste hoofddeel beschreeven met de naam van Pajomirioba fecunda en in de Catalogus horti Academici Lugduno Batavi van Hermans met de naam van Senna Occidentalis odore opii, minus viroso, foliis glabris, obtusis voorgesteld; maar dewyl dit gewas geen gemeenschap, dan alleen in des zelfs bloem heeft met de Senna Alexandrina & Italica, zo heeft Tournefort dit gewas en met veel recht gebracht by de Cassia fistula Alexandrina; met wien des zelfs bloem en vrucht nader overeenkomst heeft, en stelt dit gewas voor met de naam van Cassia Americana foetida, foliis Subrotundis acuminatis, als te zien is op het 619. blad van zyn Institutiones rei herbariae.*

DE XXXIII. AFBEELDING.

**D**E *Vygen* in America zyn geheel en al gelyk aan die in Europa gevonden wor-  
den, derhalven gans onnodig die te beschryven, fy zouden overvloediger tot  
Surinaame zyn, als de lieden die maar wilden aanqueeken, fy zyn een zeer aange-  
name en verkoelende vrucht, zeer nuttig voor de bewoonders van warme landen.

Op deze Boomen vond ik diergelyke Rupsen, als een hier onder verbeeld word,  
gebruikende des zelfs bladen voor hare spyte, den 22. Maart veranderde fy, groen  
zynde en met geele streepen verciert, in oranje geel met roode streepen, over het  
geheele lyf heen, hun hoofd en het achterste deel waren swart, alzo dat fy met haar  
voorgaande gedaante geen gelykenisse meer hadde, fy aaten ook niets meer, maar  
veranderde allenskens in leververwige Poppetjes, waar uit den 12. April 1701. zulke  
schoone bruine Uilen voortquam, als boven een vliegende verbeeld word, eenige  
dagen daar na quam een andere te voorschein, die veel donkerder was, ook anders  
gevlakt als de voorgaande, gelyk boven op de steel zittend te zien is.

*Het zal niet noodig zyn van dit gewas veel by te voegen, dewyl ieder een in Europa genoegzaam bekend is, wat de Vygeboom, en wat des zelfs vruchten zyn, welkers byzondere soorte nochtans zeer veel zyn, die van den anderen meest door der zelve onderscheidene vruchten zyn verscheelende, als te zien is in de Institutiones rei herbariae van Tournefort op het 262. en 263. blad.*

## DE XXXIV. A F B E E L D I N G.

**W***In-druiven* wassen ongemeen weeldig in Surinaame, te weeten blaauwe, groene en witte, wanneer men de ranken affnyd en legt die in de aarde, zo kan men na zes maanden rype vruchten daar af genieten, en zo men alle maanden zo doet zo heeft men het geheele jaar Wyn-druiven; het is te beklagen dat men geen menschen daar vind, die lust hebben om se te cultiveeren, men zoude niet behoeven Wyn naar Surinaame te brengen, maar men zoude die van daar naar Holland konnen overbrengen, alzofte veelmaal des Jaars konde ingeoogft werden.

Op de Wyn-ranken vond ik den 26. Augusti diergelyke Rupsen, als alhier een vertoond word, eetende des zelfs loof, sy waren bruin en met een schoon wit verciert, waren ras en veel van eten, welkers excrementen veel en groot waren, sy hadden een swarte vlak op haar achterste lid, in welkers midden een wit velletjen was, blinkende als cristal, en zo menigmaal sy asem haalde, ging het op ende neder; de Heer Leeuwenhoek meend oogen aan de Rupsen geobserveert te hebben, maar ik heb geen konnen ontdekken, hoewel ik zeer groote Rupsen gehad heb. Ziet gemelde Auteur Messive 146. pagina 430. tot 452. den 26. Augusti 1700. rolde een van deze Rups de Wyn-bladen aardig te zamen, daar in is hy tot een Poppetjen verandert, uit welke den 15. September een schoone groene Uil voortquam, hebbende de achterste vleugels met blaauw en roode coleuren vermengt.

*Het zal niet noodig zyn van deze druiven iets by meerder onderscheidene soorten gequeekt werden dan te voegen, dewyl die beter in Europa bekend zyn, en in America.*



p. Hagen sculp.







## DE XXXV. AFBEELDING.

**D**Ezen hier voorgestelden tak is van een wilde boom, zyne vruchten hangen aan malkanderen als de knoopjes aan de Roomse Roskranzen, des zelfs bloeifsel is den Perzike bloeifsel zeer gelyk van de verve, de vruchten zyn groen, zeven acht aan malkanderen hangende.

Op dezen boom vond ik de eerste van diergelyke Rupsen, als hier op deze plant verbeeld word, roodachtig en met bruine vlakken verciert. Naderhand vond ik een zeer groote menigte op een hoogen Cocos boom, (deze Cocos boom van andere beschreven en geschildert, en te groot in dit werk heb niet mogen hier in voegen) op dezen Boom hadden deze Rupsen een zak gemaakt of gesponnen, die byna een halve elle lang, okerverf, dicht, en sterk te zamen geweven was, in dezelve waren een ontelbaare menigte zo Rupsen, als vellen van veranderde Rupsen, dezen zak nam ik mede na myn huis en hong hem aan een blad van deze boom om haar bedryf te observeeren, en vond dat sy over dag sig in den zak verborgen, des avonds daar uit gingen om hare spys te zoeken, deze zak hadde sy zeer dicht by de vruchten aan het blad gehangen, in het begin van April veranderden sy sig in Poppetjes sig hangende aan en omtrent deze boomen, de Poppetjes zyn sierlyk gecoleurd, den 14. 15. en 16. April kwamen geele Cappellen met bruine vlakken daar uit te voorschein. Nog vond ik op deze Boom, zulke kleine hairige en bruine Rupsen, etende des zelfs bladen, den 9. en 10. April hebben sy sig ingesponnen, en den 23. April kwamen zulke doorluchtige Cappelletjes daar uit, die met swarte vlakken verciert waren, gelyk een onder aan de plant vliegend verbeeld word.

*Dit gewas heb ik tot noch toe by niemant dan hier | oordeels genaamt kan worden Coronilla Americana  
beschreven en afgebeeld gevonden, het welke myns | arborefcens, floribus dilute rubefcentibus.*

## DE XXXVI. AFBEELDING.

DEze plant heb ik in het Bos gevonden, en alzo men daar wegens de hitte geen plant affneiden kan of sy verwelkt ten eersten, zo heb ik de zelve door mynen Indiaan, met de wortel laten uitgraven en na huis dragen, en planten die in myn tuin, sy heeft een heel witte wortel, gelykt anders na den Tabak, sy brengt een witte bloem, als een bloem van de Tuberoos, deze afgevallen zynde, bloeide sy na zes Maanden wederom, haar naam en eigenschap is in Surinaame onbekent, de menschen hebben aldaar ook geen lust iets diergelyks te onderzoeken, ja sy bespotteden my, dat ik iets anders in het land ging opzoeken als zuiker, daar dog wel meer dingen in het Bos (myns oordeels) te vinden waren, indien het zelve doorgaanbaar was, want het Bos is zo dicht met distelen en doornen bewassen, dat ik myne Slaven voor my heenen most zenden met bylen in de hand om voor my een opening te hakken, om eenigzins door te geraken, dat dog zeer beswaarlyk viel.

Deze bruine met wit en swarte vlakken versierde Rups vond ik etende deze bladen, den 14. April 1701. is sy in een Poppetjen verandert, daar uit den 26. dito een bruin en witte Cappelle voortquam met 4. oranjen gele vlakken op de achterste vleugels verzien-

Noch waren op deze plant witte beesjes, nadragende haar oude huid aan het achter lyf, etende groene luizen die Goedaart in het eerste deel op het 90. blad beschryft, en die op deze plant waren, den eersten April maakten sy een gespinst, uit het welke tien dagen daar na deze houtverwige vliegen voortkwamen.

## DE XXXVII. AFBEELDING.

DEze plant word in Surinaame *Okkerum* anders *Althea* genaamt, is by de kenders der planten genoeg bekent, Slaaven in Amerika kookten en eeten de vrucht, sy waft hooger als een man, heeft tweederley bloemen geelachtig wit, en roose couleur, als men de vrucht opsneit zo komt daar een taaije slijm uit als een draat.

Het Rupske, op deze plant kruipende, eet deze bladen, den 12. Juny 1700. heeft het sig ingesponnen, is tot een lever-couleur Poppetjen geworden, gelyk een nevens de vrucht legt, den 28. dito is een roodachtig Uilken daar uit voortgekomen.

Op het onderste groene blad, legt een wit beesje met swarte vlakken, sig op deze plant houdende, den eersten Maart is daar een vliegend beesjen uitgekomen, het welke op het minste aanraken weg sprong.

*Dit gewas is de Ketmia Brasiliensis, folio ficus, fructu fructu Pyramidato, fulcato van Tournefort in zyn Institutiones rei herbariae, en werd in het eerste deel van den Amsterdamsche hof afgebeeld en door myn Oom Joan Commelin beschreeven met de naam van* Alcea Americana annua, flore albo, maximo, fructu pyramidali, fulcato, als ook by Markgraaf in zyn *Historia rerum naturalium Brasiliae, met de naam van Quingombo Lusitanis Congensibus & Angolen- fibus Quilobo.*





J. Hoyer del.





p. Huet sculp.







F. Wilson Sculp

DE XXXVIII. AFBEELDING.

**D**Eze plant heb ik tot Surinaame in het wild gevonden, waft acht voeten hoog, heeft kleine donker roode bloeifels, het zaad-huisje werd in drien gedeelt, in elke verdeeling is een zaad, die in 't begin groen daar na bruin is, de groene bladen zyn rondom bezet met kleine groene vezeltjens, waar van elk een klein knopje heeft, worden tot Purgatien en Clisteren gebruikt; men kooktse ook, en geeft het water te drinken aan de gene die den *Beljak* (een zekere landziekte) hebben.

Deze grootte groene Rups heeft de bladen van deze plant gegeten, desgelyken ook de bladen van den Suurfak N<sup>o</sup>. 14. beschreeven, sy was zeer sterk en gulzig van eeten, hadde dog zo weinig afgang of excrementen als de kleinste Rupsen, als men haar aanraakte, sloeg sy sterk van sig, den 23. Juni is sy stil blyven leggen, heeft sig vervelt, waar van het afgelegde vel op het blad legt, na hare vervellinge was sy niet zo groen meer, maar was wat uit den rooden, des anderen daags veranderde sy in een leververwig Poppetje, die een snuyt van buiten hadde, gelyk onder op de steel legt, dit Poppetje was zeer onrustig, alzo dat sy sig gestaadig omsmeet, 't welk wel een quartier uur duurde, den 20. Augusti 1700. quam een grootte Uil daar uit, die zes oranje geele vlakken op het lyf had, welkers 4. vleugels en 6. voeten swart en curieus gestippelt waaren, des zelfs langen snuit is te zamen gestelt uit twee geutjes, die dit soort van Uilen tegen elkander voegen, en maaken die als een pypken, waar mede sy de honig uit de bloemen zuigen, en als sy gezogen hebben rollen sy dien snuit zo klein en rond te zamen, stoppen hem onder het hooft, tusschen de oogen, dat men hem qualyk vinden kan, sy zyn zeer sterk, en qualyk ter dood te brengen, leggen een menigte van witte eyertjens.

Het bovenste kleinste Rupsken heb ik met dit kruid ook gevoed, en is den 6. May tot een Poppetje verandert, gelyk een boven op de steel legt, hier uit is den 20. dito een gout geel Cappelletjen, met een swarten rand omvat, voortgekoomen.

*Dit gewas is de Ricinus Americanus perennis, floribus purpurascens, Staphidis agræ foliis in het eerste deel van den Amsterdamsche Hof beschreeven, en werd met recht door Tournefort in zyn Institutiones gebracht onder een ander geslacht en Ricinoides Staphisagræ folio, genaamt, Casparus Bauhinus noemt het Ricinus Americanus folio Staphisagræ, en Pona folio ficus.*

## DE XXXIX. AFBEELDING.

**D**Eze plant is tot Surinaame in myn tuin gewassen, zonder dat my iemand de naam of eigenschap konde aanwyzen, sy wast ruim een elle hoog, draagt kleine geele bloemtjes.

Op deze plant heb ik groote Rupsen gevonden eetende des zelfs bladen, sy zyn groen met witte, roode en swarte vlakken vercierd, omtrent aan het einde van Mai hebben sy haar zelve in een dun gespinst ingesponnen, gelyk ik een op de steel gelegd heb, en zyn tot bruine leververwige Poppetjes geworden, waar uit den 20. Juny maar deze eenige Modde of Uilken voortgekoomen is, alle de andere waren gestorven; het Uilke is graauw met swarte en witte vlakken geteekent.

## DE XL. AFBEELDING.

**D**Eze Boomen waar van ik hier een tak voorstel is tweederlei, de eene vruchtbaar de andere onvruchtbaar, deze laatste soort brengt alleen bloeifels voort, die zeer sierlyk van aanzien zyn, word het Mannetje genaamt, en hangt altyd vol bloemtroffen; deze die ik hier vertoone is het Wyfken, die brengt uit de stam kleine witte bloeifels, uit welke de vrucht komt, de vruchten zyn zeer ongelyk, de eene ovaal, d'andere rond, groote en kleine, als men daar in snyd vloeit een witte melk daar uit, is van binnen vol swarte zaaden, sy hebben een aangenaamen smaak, en smelten in den mond, wanneer sy ryp zyn, zyn sy geel, wanneer ze halfryp zyn en gekookt, smaaken sy als de beste raapen, men kookt ze ook alleen in water, die dan gesneeden gegeten werden, den stam is week als een koolstronk, hol van binnen, word gebruikt tot geuten op de daaken om het regen-water te vangen, hy wast in korten tyd hoog op, recht van stam en sierlyk aan te zien, maar vergaat ook ras, de bladen wassen boven op uit de stam, sig vertoonende als een kroone, zeer sierlyk uitgebreit, en word daar in het land *Papay-boom* genaamt.

Op den top van deze hooge boomen, vond ik veel witte Rupsen, en alzo hy hoog en hol is, is hy niet te beklimmen, ik liet hem dan afhouden, om de Rupsen te krygen, ik spysde haar met de bladen dezes Booms, tot den 10. Juny 1700. wanneer sy sig insponnen, wierden tot leververwige Poppetjes, als op den steel der vrucht te zien is, den derden July kwamen zulke Uilken daar uit, als op de vrucht een zittende te zien is.

Noch vond ik op den top dezes Booms geele Rupsen met leververwige streepen, die ik met deze bladen onderhouden heb, die den 6. April vast gemaakt en in Poppetjes verandert zyn, uit welke den 20. April zulke witte Cappellen voortkwamen, als een vliegende vertoond word.

*Deze twee boomen Manneke en Wyfke werden zeer schoon afgebeeld en beschreeven in het eerste deel van den Hortus Malabaricus; veel zyn de naamen van deze boomen, die alle in myn Flora Malabarica* | onder de naamen van *Pepo arborefcens & Pepaja Orientalis Columnæ*, en *Pepo arborefcens mas seu sterilis Paradisi Bat. Prodrom. te vinden zyn,*





*J. Sluiter Sculp.*





J. S. Sayer sculp.







J. Nelson Sculp

## DE XLI. A F B E E L D I N G.

Deze roode wortel *Battates* genaamt, is wat lichter als in Europa de Bietwortels, men beryd die ook als de Bietwortels, men stooftse ook by vleesch, haar smaak gelykt zeer aan de Castanien, zyn weeker en noch lieflyker als de zelve, wassen en vermeerderen sig schielyk, alzo dat van een wortel in korte tyd een heel velt vol word, sy loopen op als de *Winde* waarom die ook om dit Ried omgeleyd heb, (weld Ried ook daar in 't land omtrent de wateren waft, en heeft roodachtige geele bloemen) de *Battates*-bloemen zyn blaauw, als een tak op de aarde raakt, maakt hy weder wortel, en vermeerdert sig alzo door wortel, ranken en zaaden.

Den Rups op het Ried-blad kruipende, at beide deze kruiden, was gans vierkantig, geelachtig groen, met roode ronde knoopjes bezet, haare klaauwen en voetjes laagen in een dun doorfigtig velletjen, het welk over het geheele onderlyf heenen ging, in 't gaan zag men geen voeten, maar kleefde overal aan met dit velletjen als een Slak, den 22. July heeft sy haar zelve een okerverwig gespinst gemaakt, waar uit den 23. Augusti een zodanig vliegend dier uit quam, bruin en met gout geele streepen verciert, als boven vliegend vertoond werd.

Het kleine groene Rupsken (gelyk als twee op den steel en blad kruipen) heeft deze *Battates* bladen gegeten, ik heb diergelyke ook op de *Comcommers* gevonden, sy waren zeer ras, om achterwaarts en voorwaarts te loopen, ten laatsten wierden sy rooferood, maakten een dun wit gespinst, daar in sy den 24. Augusti tot Poppetjes wierden, den 29, 30, 31. Augusti quaamen tweederlei Cappelletjes daar uit wit en geel, met bruine randen, gelyk hier een zittende en vliegende vertoond word.

*Dit Ried, dat hier afgebeeld werd, is de Cannacorus flore Coccineo splendente Tournesortii Institutiones rei herbariae, en de Canna Indica flore fulgenti Cocco splendente Herm. Catal. de Winde, die sig om dit ried omwind, is de Kappakelengu in de Hortus Malabaricus, en de Batatas ofte Camotes Hispanorum onder deze naam van Clusius beschreeven, veel naamen, met welke deze Winde van verscheide Auteurs werd voorgesteld, werden byeen gevoegt in myn Flora Malabarica onder de naam van Colvolvulus indicus, radice tuberosa eduli, cortice rubro, Batatas dictus Parad. Bat. Prod. tot noch toe heeft echter niemant, dat my bekend is, de bloemen van dit gewas afgebeeld, dan alleen den Auteur van dit Werk, alhoewel Piso in syn Historia Natura-*

*lis geschreeven heeft, dat de soorten van Batata een bloem voortbrachten, als die der Winden; Clusius heeft nimmer kunnen te weeten koomen welk bloem ofte vrucht dit gewasch voortbracht; Marggravius ontkent dit gewasch een van die beide voort te brengen, zoo dat men uit de afbeelding, die hier vertoond werd, klaarlyk kan zien, dat het met recht van verscheide Auteurs onder de soorte van Winde geplaatst is: Hernandes in syn Historia Mexicana verbeelt in een mede soorte, die hy Cacamotic Tlanoquiloni seu Batata Purgativa noemt, bloemen die de bloemen der Winde gelyk is. Welke Batata Purgativa ook zodanige bloemen van Piso en Marggravius werden toegeschreeven.*

## DE XLII. AFBEELDING.

**D**E *Muscus Bloem* waft aan een Plant omtrent acht voeten hoog, de bloem is ligt geel, heeft gansch geen reuk, als dezelve afgevallen is, dan groeit daar een groot zaad-huisken uit, van binnen vol bruine zaadjes, die een zeer starken muscus reuk hebben. De Maagden rygen dezelve aan zyde draaden, en bindenze om de armen om zich daar mede op haare wyze te verciereren, de bladen gebruiken fy om de jonge Calcoens mede vet te maken.

Op deze Plant vond ik een foort van groene Rupsen met swarte streepen, die deze bladen tot hare spyze namen, gelyk boven op de knop een zit. Den 20. Maart zyn fy tot bruine Poppetjens geworden, gelyk 'er een naaft de Rups legt. Den 2. April quamen witte Uiltjes daar uit, als boven een vliegt.

Op het zelve kruid, vond ik, in July daar aan, een andere foort van Rupsen, die ook wel op de Guajaves N<sup>o</sup>. 19. gezien hadden, zynde swart met geele streepen, het hoofd en steert rood. Den 10 July hebben fy haar zelve een dun gespinst gemaakt, en zyn daar in tot een Poppetjen geworden. Den 26. July quam een blaauw-achtig gestreept Cappelletjen daar uit, als onder aan de Plant te zien is.

*Dit gewasch, hier beschreeven, is van verscheide Auteurs beschreeven, afgebeeld, en met namen be- gisft, gelyk deze verscheide namen, by den anderen gevoegt in de Flora Malabarica onder de soorten* van Alcea werden opgetelt, zynde onder die alle, myns oordeels, de bequaamste benaming van de Hier Tournefort, die dit voorstelt met de naam van *Ketmia Ægyptiaca femine Molchato.*

## DE XLIII. AFBEELDING.

**I**S een tak van een zeer hoogen Boom in het wilde wassende, sijne bladen zyn hard en styf, aan de steelen van het hout waft een ruigte met ronde hoorntjes, datze in de Medicyne tegen de qualen van de Longe gebruiken. Dezen Boom word *Marmelade-Doosjes-Boom* genaamt, van wegen sijn vrucht die hy voortbrengt; deze vrucht is van buiten ruig en hairig, eerst groen, daar na goud-geel en hard: men snyd die in het midden door, en eet het binnenste, dat met de Europeische Mispelen veel overeenkomst heeft, in smaak, couleur en zaaden, en de schille is als een doos, waarom fy *Marmelade-doos* genaamt word.

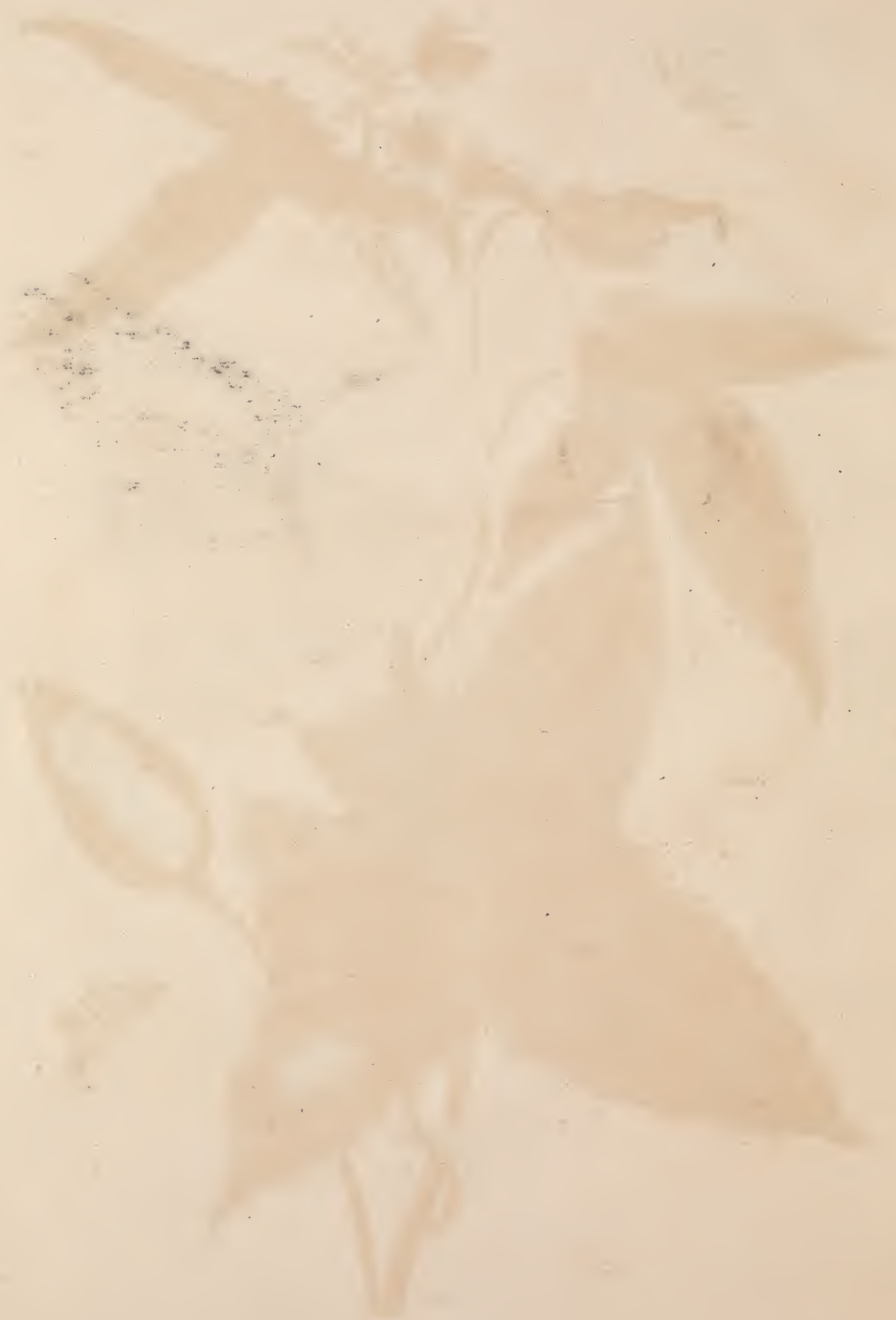
Op dezen Boom vond ik een foort van Rupsen, die ruige steekels op het lyf hadden, aan welker uit-einde ietwes als een sterntjen aan vast zat, doorgaans swart, hy nuttigde dit harde loof. Den 3. April is hy in een Poppetjen verandert, na dat zig aan het hout van deze Boom had vast gemaakt; en is den 18. April een schoon Cappelletje daar uit voortgekoomen, die men in Holland *Pagie de la Reine* noemt.

*Deze Boom heeft veel overeenkomst met die boom, die in de Hortus Malabaricus onder de naam van Panitsjika-Maram, als ook met den naam van Janipaba van Piso beschreeven is, die met veel andere naamen werd voorgestelt in de Flora Malabarica, onder de naam van Pomifera Indica Tinctoria Janipaba dicta Razi Historia: het onderscheid schynt alleen te zyn in de Bloemkelk, die de vrucht in de Hortus Malabaricus ondersteunt.*





P. Heyne del.





J. S. G. Duf.







*P. Huet sculp.*

DE XLIV. A F B E E L D I N G.

**R**ocu is een groote Boom, brengt roodachtige bloeifsel, gelyk in Europa de Appelboomen, als de bloeifsel afgevallen is, komt een zaad-huis, dat langwerpig rond en stekelachtig is als de Castaniën, daar in leggen zeer schoone roode zaaden, deze leggen de Indianen in water te weeken, dan weekt de roode verf daar af en fakt op de grond, daar na gieten sy het water allenskens af, en droogen de verf, het geen op de grond legt, daar sy alderlei figuren op haare naakte huid mede schilderen, het geen haar cieraad is.

De onder op de steel kruipende bruine Rups, met geele streepen en roode hairen, eet deeze groene bladen; den vierden April is sy my verandert en tot een hard en hairig Poppetjen geworden, uit het welke den 6. Mai zulke donker groene Uilkens voortquamen.

Noch vond ik op dezen Boom bruine Rupsen, als boven op het blad een legt, nuttigende deze bladen; den 26. Maart zyn sy ingesponnen en tot een Poppetjen geworden, als een tusschen de bladen legt: den 10. April quam daar uit een zulke graauwe Uil, gelyk boven een zittend vertoond word.

<p><i>Deeze Boom is de Urucu by de Hr. Piso beschreven, en onder den naam van Orleana vel orellana folliculis Lappaceis Hermani word. sy ook in het eerste Deel van den Amsterdamsche Hof beschreeven, alwaar noch andere benamingen van deze Boom gevonden worden. De Heer Tournefort heeft deeze Boom als een nieuw Geslacht nevens de twee soorten van</i></p>	<p><i>Cortufa Americana voorgesteld onder den naam van Mitella, dewyl de vrucht van deeze Boom, gelyk als die van de twee soorten van Cortufa Americana, ryp zynde open splyten, en als dan een kleine Myter ofte Bisschops Mus verbeelden, en noemt dierhalve deeze Boom in zyn Institutiones rei herbariae Mitella Americana, Maxima, Tinctoria.</i></p>
---	--

## DE XLV. AFBEELDING.

**D**Eze *Flos Pavonis* is een plant negen voeten hoog, draagt geel en rode bloemen; het zaad word gebruikt voor vrouwen die in barens nood zyn, om den arbeid voort te zetten. De Indianen, die niet wel gehandelt worden, als ze by de Hollanders in dienst zyn, dryven daar mede haare kinders af, niet willende dat haare kinders Slaven zyn, gelyk als zy. De swarte Slavinnen van Guinea en Angola moeten al heel heuslyk getraecteert worden, of sy begeeren geen kinders in dezen haren slaaffen staat, krygen ook geen, ja sy brengen haar selven by wylen om het leven, wegens het gewoonlyke harde tractement dat men haar andoet, want sy zyn van gevoelen, dat sy in haar Land van haare vrienden in een vrcijen staat wederom herbooren zullen worden, gelyk sy my uit haar eigen mond onderrecht hebben.

De Rupfen, die zig onthouden op deze plant, zyn licht zee-groen, eeten deszelfs groene bladen. Den 22. January 1700. hebben sy haar zelve nedergelegd, en zyn tot bruine Poppetjes geworden; den 6. February quamen graauwe Motten of Uilkens daar uit, zuigende met haaren snuit de Honig uit de Bloemen, gelyk boven een vliegend vertoond word.

*Deze Boom word in het zesde Deel van de Hortus Malabaricus, onder de naam van Tsetti-Mandaru, afgebeeld en beschreven; met verscheide benaamingen werd sy ook by andere voorgesteld, die alle in de Flora Malabarica onder de voornaam van Crista Pavonis* coronillæ folio prima, &c. te vinden zyn: en dewyl Tournefort bevond dat dit gewas onder geen geslacht tot noch toe bekend konde gebracht worden, heeft een nieuw geslacht daar van gemaakt, en onder de naam van Poinciana flore pulcherrimo voorgesteld.





J. E. S. S. Sculp.











*J. Müller Sculp*

DE XLVI. AFBEELDING.

**W**Elriekende *Jasmin* waft in Surinaame in het wilde door malkander, als de heggen in Europa, gevende zulken starken reuk van sig, dat men se van verre rieken kan. Onder deze ruigtens onthouden haar ordinaris een menigte van Hagedissen, Leguanen en Slangen, daarom heb ik hier een schoone en raare Slange bygevoegt, die ik onder de Hegge aan den voet van deze planten gevangen heb; welke Slangen een zeltfame manier hebben om sig te samen te rollen, en haar hooft in haare eige kringen te verbergen.

Deze groene Rups nuttigde deze *Jasmin*-bladen, desgelyks de bladen van N<sup>o</sup>. 13. en N<sup>o</sup>. 14. Den 12. February is sy in een schoon gestreept bruin en swart Poppetje verandert, die, als men se aanraakte, sig langen tyd omdraaiden, waar uit den 16. Maart een graauw Uilke voortquam, welkers inwendige vleugels geel waren.

*Dit gewasch is de Pitsjegam-Mulla in het zesde Deel van de Hortus Malabaricus beschreeven; welkers naamen by den anderen gevoegt, in myn Flora* | *Malabarica onder de naam van Jasminum humilium magno flore B. Pin. te vinden zyn.*

DE XLVII. AFBEELDING.

**W**At ik Fol. 26. van de *Roode Wyn-Druyven* gezegt heb, is het zelve wat hier van de Witte zoude kunnen gezegt worden, die even zoo weeldrig op Surinaame wassen als de Roode.

Anno 1700. in de May, vond ik op deze Wyngaardbladen eenige groote groene Rupsen, als boven op de steel vertoond is. Deze zyn zeer stark van eeten, den 15. May bleef ze stil leggen en veranderde hare verf, wat hellende na den bruinen, drie dagen daar na is se tot een Poppetjen geworden, waar uit den 3. Juni een schoone Uil voortquam, groen en rood met ligte leververwige streepen, haar snuit en hoornetjes waren gout geel, de Mannetjes waren schoonder als de Wyfjes, gelyk alhier een vliegend vertoond is.

Deze onderste Rups nuttigde insgelyks deze bladen, als hy sig uitrekte was hy zo lang als de bovenste, maar als men hem aanraakte, kromp hy in een, als deze onder op de steel leggende vertoond, latende een schuym uit den mond gaan. Om trent half May 1700. vervelde sy en wierd tot een bruin Poppetjen, als onder op den steel legt, den 6. Juni quam een zulke schoone graauwe Uil met bruine vlakken en witte streepen daar uit, de voetjes waren wit, de snuit gout geel. Ik heb deze beide veranderingen op een blad gemaakt, dewyl se eenderlei spyze aten.

## DE XLVIII. AFBEELDING.

**T***Abrouba* is een groene vrucht, van de Indianen alzo geheeten, waft op hooge boomen in 't wilde, draagt kleine witachtige groene bloeifels, welke van de Apen gegeten word, als deze bloeifel afvalt, vertoond zig een rond gespleeten knopje, waar uit allenskens de vrucht voortkomt, van binnen vol zaad als de Vygen, dog witachtig. Hier uit persen de Indianen het sap en zetten dat in de Zon, zo word het swart, waar mede sy haar naakte lyf met alderlei figuren beschilderen, deze vercieringe blyft haar maar negen dagen by, voor die tyd kan ze met geen zeep uitgewassen worden, de vrucht houden se voor venynig; als men in het houd van dezen boom snyd, loopt een sap als melk daar uit, met dit sap smeeren de Indianen haar hoofd als haar dat zeer jeukt, want loopende bloots hoofts, zo schieten zekere soort van vliegende kleine beesjes haar zaad uit, het welk haar op het hoofd vallende, wassen daar Wormtjes van, die haar groote jeukte veroorzaaken, die ze met deze sap doden en verdryven.

De Rups, die op de vrucht kruipt, is geel swart, en gelykt een Kleebeefsem, en eet deze bladen. Ontrent den 3. Augusti maakte sy een houtverwig gespinst, daar in wierd sy tot een grooten swarten en met geele ringen vercierde Beye, welke den 15. Augusti voortquam.

Den boven vliegenden grooten *Torren* heb ik hier by gedaan om het blad te vervullen.

De witachtige Worm, die hier in het midden op het groene blad kruipt, word den *Palmyt Worm* genaamt, wyl hy zyn voedsel op den *Palmyt Boom* heeft; ik zet hem hier op, wyl den *Palmyt Boom* niet konde schilderen, dewyl zyne gespletene bladen zeer groot zyn, den stam is kort en week, de bladen schieten van onder opwaerts, het een hooger als het ander, en alzo rondom tot boven toe, en zeggen de luiden aldaar dat hy 50. jaar groeit tot dat hy sijn volmaaktheid heeft, dan houden ze af waar de bladen haar begin neemen, den stam, omtrent een mans lengte, houwen ze ook af, namentlyk zo verre hy week is, dezen stam kookt men als Bloemkool, smaakt beter al Artischokke-stoelen, in den stonk dezses Booms wassen Wormen in ontelbaare menigte, in het begin zo klein als de Maiden van de Kaas, daar na worden zy als hier een vertoond word, sy eeten het merg dezses Booms. Deze Wormen leggen se op koolen en braden se, en houden se voor een zeer delicate spys, van deze Wormen komen zulke swarte *Torren*, als hier een vertoond word, van de Indianen genaamt *De Moeder der Palmyt-boomen*.





*J. M. S. S. S.*







*L. Müller Sculp.*

DE XLIX. AFBEELDING.

**D**En *Granaat-Boom*, in alle Landen genoegzaam bekend, waft ook tot Surinaame, ik vond op de zelve een foort van *Torren*, traag en langzaam van aart, en gemakkelyk om te vangen, deze *Torren* hebben van vooren onder 't hooft een langen snuit, die sy in de bloemen steeken, om den Honigh daar door uit te zuigen, den 20. Mai leiden sy haar stil en onbeweeglyk neder, doen barste boven op haar ruggen de huid op, en quamen groene *Vliegen* daar uit, met doorzichtige vleugels, deze *Vliegen* vind men zeer veel op Surinaame, sy zyn zeer gauw in het vliegen, zo dat ik uren lang loopen moest om een van dien te vangen, sy geeven een geluid als een Lier van zig, dat men haar van verre kan hooren zingen, waarom men se ook den *Lierman* noemt, sy hadde nog den zelve snuit als de voorgaande *Torren*, zynde uit de snuit de voeten, oogen en het geheel lichaam uitgekroopen, blyvende het vel leggen in 't zelve postuur als of de *Vlieg* daar noch in was. De *Indianen* hebben my verzeekert, dat uit deze *Vlieg* de zogenaamde *Lantaarendragers* voortkomen, gelyk hier *Mannetje* en *Wyfje* zittende en vliegende vertoond worden, haar hooft of mutse is by nacht lichtende als een lantaarn, by daag was dezelve heel doorzichtig als een blaas, met roode verwige streepen en groen vermengt, uit deze blaas komt een helder schynfel by nacht als een keers, dat men een *Courant* daar by zoude kunnen leezen. Ik heb noch een zodanige *Vlieg* by my, die op het punt van veranderinge is, hebbende noch in allen deelen de gestalte van de *Vlieg*, behalven dat de blaas aan het hoofd aangegroeit is, maar de vleugels zyn nog die van de *Vliegen*, welke *Vliegen* de moeder van *Lantaarndragers* genaamt word van de *Indianen*; gelyk se de eerste *Torren* de moeder dezer *Vliegen* noemen; de onder op de *Granaat-bloem* zittende *Vlieg* vertoont hoe deze *Viervliegen* of *Liermans* allenskens *Lantaarndragers* worden. Men noemt haar zo om se te onderscheiden, hoewel de laatste zo wel als de eerste een geluid van een Lier maken, apparent met haar snuit die allen gemeen is, en haar in alle haare veranderingen byblyft. De *Indianen* brachten my op zekere tyd een groote menigte dezer *Lantaarndragers*, (eer ik wist dat se by nacht zulken glans van haar gaven) die ik in een groote houte doos deed, des nachts maakten sy zulken geraas, dat wy met schrik ontwaakten en uit het bedde opsprongen, en een keerse opstaken, niet wetende wat in huis voor geraas was, haast wierden wy gewaar dat het in die doos was, die met verbaastheid openden, maar met meerder verbaastheid ter aarden smeeten, also in het openen der doos, als een vlamme viers uit dezelve voortquam, ja zo menig beeft, zo menige viervlamme quam daar uit, doch ons bedarende, zochten wy ze weder by een, en waren zeer verwondert over den glans dezer beesjes.

*In de negende Afbeelding is een tak van de Granaat-boom met de enkele Bloem afgebeeld, hier toond, welke Boomen genoegzaam bekend en in de Hooven te vinden zyn. werd dezelve, doch met een dubbele Bloem ver-*

## DE L. AFBEELDING.

**W**itte *Battattes*, zyn wilde Aardvruchten, van de menschen worden se niet ge-  
geeten, sy brengen een schoone witte bloem voort, gelyk hier te zien is.

Van diergelyke Rupsen, als op de wortel kruypt, heb ik veele gehad, die my de  
Doosfen doorbeeten en weg liepen. Den 4. April vond ik in myn tuin in het graven  
een holligheid, waar in eenige van deze Wormen by de *Battattes*-wortels lagen in  
een gerolt, waar van eene alreede de gestalte van deze schoone Goud-Torren hadde,  
andere geleeken wat minder daar na, alle waren se nog heel week en wit, die na  
eenige uren hard wierden, kreegen allenskens zulke schoone goud-groene verwe.

Den 6. Juny vond ik nog een ander soort van Wormen op deze wortelen, gelyk  
boven op de steel een te zien is, die is insgelyken in een gekrompen, gelyk heel  
boven op de plant te zien is, in het begin week en wit, en eenige uren in de lucht  
leggende, wierden se hard en swart, en veranderden allenskens in zulke Torren als  
boven een vliegt.

*Een andere soorte van Battattes is op de eenen- | een trechter verbeeld, daar en tegen zo verbeelden de  
veertigste Afbeelding afgebeeld en beschreeven, welke | Bloemen der Winden een kloesken, welker randen bui-  
soorte van Battattes ik aldaar gezegt heb met veel | tenwaards gemeenlyk omgeboogen zyn; deze Battattes,  
recht van verscheide Auteurs gebracht te zyn onder | die hier verbeeld werd, moet dierhalven onder de  
de soorten van Winden, deze die ons hier verbeeld | soorten van Quamoclit gebragt werden, en moet des  
werd, kan by de Winden niet geplaatst werden, dewyl | zelfs naam, myns oordeels, zyn Quamoclit Ameri-  
des zelfs bloem in veel deelen gespleeten is en verders | cana radice tuberosa, flore albo, pulcherrimo.*

## DE LI. AFBEELDING.

**D**Ezen Tak is van een grooten wilden Boom, welkers bloeisel lange witte dra-  
den heeft, syne zaadhuisjens zyn lange gedraaide peulen, inhebbende swarte  
boonen met witte lymigheid omgeven, die men afzuigt van wegen syn aangena-  
me zoetigheid, daarom men se ook *Zoete-boontjes* noemt; het gebruik der boonen is  
onbekent, en de Indianen noemen die *Wycke-bockjes*.

Deze geele Rupsen eeten de bladen, sy hebben swarte voeten, en swarte steekels  
op den ruggen; Ik heb meer als honderd gehad, die alle gestorven zyn, dewyl de  
bladen van deze boom ten eerste hard worden en verdorren als sy afgebroken zyn,  
en alsdan van de Rupsen niet kunnen gegeten worden, dog is my den 16. Juny 1700.  
een tot een Poppetjen geworden, (gelyk aan het einde der peulen een legt) aan het  
einde van Juny quam een schoone Cappelle daar uit, gelyk hier een vliegend en  
zittend vertoond word.

*Deze boom is nergens, dat ik weet, beschreeven, en kan onder geen bekend geslacht gevoegt werden.*



J. Müller Sculp.







*L. Meteor Sculp.*







*S. Milton Sculp.*





*J. Stuyler sculp.*

DE LII. AFBEELDING.

**A**ppels van China-Boomen wassen in Surinaame zeer hoog, als de hoogste Appelboomen in Europa, de bladen zyn blinkende groen, de bloeifel wit en sterk van reuk, de vrucht Oranjen-geel, en van zeer aangenaamen smaak.

De Rupfen, die ik op deze boomen vond, eetende deszelfs bladen, zyn groen met een gele streep over het lyf, op elk lid hebben se vier Oranjen-geele Corallen, rondom met haartjes bezet; Den 18. Februari hebben se een okerverwig gespinft gemaakt, gelyk onder tusschen de steelen legt, den 11. Maart quamen schoone groote Uilen daar uit, hebbende op elken vleugel een plek als een Moscovisch glas, waren snel in 't vliegen, drie dagen daar na leiden se tien witte eijertjes.

Dezer Rupfen vind men veel; worden zo dik dat se rollen, komen driemaal in 't jaar, sy spinnen een starken draat, 't welk my tot die gedachten bracht, dat het goede zyde was, heb derhalven eenige vergadert en naar Holland gezonden, alwaar sy is goed bevonden, alzo dat indien iemand de moeite wilde neemen om deze Rupfen te vergaderen, die zoude goede Zyde en groot profyt kunnen te wege brengen.

*Dit is de Aurantium Olyfiponenfe van Ferrarius en de Malus Arantia Lusitanica Horti Reg. Paris.*

DE LIII. AFBEELDING.

**O**p zekeren tyd begaf ik my wyt in de wildernis, en vond onder anderen een Boom, die de Inwoondeis *Mispel-Boom* noemen, de Boom wast heel hoog, de vrucht heeft in het midden een wit gewas als een hert geformeert, met swarte zaadjes daar op, (het welke de lieden voor een Mispel eeten) onder de zelve zyn twee dikke bloed-roode, en achter de zelve nog vyf dikke groenachtige blaaden, lieflyk om aan te zien.

Hier vond ik deze geele Rupsfe, die over haar heele lyf rooseverwige streepen hadde, haar hoofd was bruin, en op elk lid waren vier swarte steekels, de voeten waren ook rooseverwig, welke Rupsfe ik mede naar huis nam, maar se veranderde wel haast in zulke lichte houtverwige Poppen, gelyk hier onder op het hout van dezen Boom legt, veertien dagen daar na, omtrent het einde van January 1700. quam deze allerfchoonste Cappelle daar uit, gelykende als gepolyft Zilver, met her allerfchoonste Ultramaryn overtrokken, groen en purper ja onbeschryfelyk schoon, welkers schoonheid met geen penceel na te maken is, de onderfte zyde is bruin met groenagtige vlakken, op elken vleugel drie ronde kringen oraniën geel, met swarte kringen omtrokken, en die wederom met groenagtige, de einden der vleugels zyn oraniën-geel met swart en witte streepen verciert.

*De bladen van deze Boom gelyken niet qualyk na de Mespilus Americana alni vel Coryli foliis fructu mucaginoso albo in het eerste deel van de Amsterdamsche Hoff beschreeven, of het de zelve is kan ik niet voor zeker zeggen, dewyl de beschryving hier zeer weinig is.*

## DE LIV. AFBEELDING.

**D**Eze Plant; van de Indianen *Ballia* genaamt, waft in het Bos aan de kant der morassige wateren, vier of vyf voeten hoog, heeft harde groene bladen als het riet, brengt een roode dikke bloem, de kleine knopjes zyn wat subtiler.

De onderste aan het blad hangende Rups is geel en swart, verciert met streepen, at deze bladen, den 14. Juni wierden se tot leververwige Poppetjes, gelyk op het zelve blad legt; den 21. Juni quamen zulke graauwe swart gestippelde Uiltjens daar uit; als aan het onderste blad te zien is.

De bovenste geele Rups, met swarte streepen en bruin hoofd, at deze bladen tot den 2. April, wanneer se haare huid aftrok en een gespinft maakte, gelyk op het tweede blad legt; den 14. April quamen zulke okerverwige Uiltjes daar uit, als boven op de Plant te zien is.

Omtrent de zelve tyd vond ik aan myn venster een ovalen klomp kley, dezen deed ik open, en vond daar in vier verdeelde holligheden, daar in lagen witte Wormen met haare huiden, die sy afgelegd hadden nevens haar, gelyk onder op het blad twee leggen; den 3. Mai quamen daar zulke wilde Beijen of Wespen uit, als ik hier vliegende vertoone; van diergelyke was ik tot Surinaame dagelyks gekwelt, wanneer ik schilderde, vloogen sy my om het hoofd, sy maakten een nest naast myn zyde aan myn verf-kistje van kley als boven gemeld, zo rond als of het op de schyf van de Pottbakkers gedraait was, staande op een kleine voet, om dezen maakten sy een ander deksel van kley, om het binnenste van alle ongemak te beschermen, sy lieten een rond gat daar in om in en uit te kruipen, daar na zag ik se dagelys kleine Rupsen in dragen, buiten twyffel tot spysse voor sig en haare jongen of Wormen, gelyk de Mieren ook doen, als my eindelyk dit gezelschap lastig wierd, verbrak ik haar huis en verdreeffe, wanneer ik haar geheele toestel zag.

*Dit gewas is myns bedunkens de Lachryma Job | van de Heer Tournefort, in sijn Institutiones rei Her-  
Americana altissimo arundinis folio & facie Plumer: bariae voorgesteld.*





J. Meisner Sculp.







*J. Kluge sculp.*





F. Mitter Sculptor

DE LV. AFBEELDING.

**I**ndiaanse Peper of Piemont wast een halve man hoog, het bloeifsel is wit, in het midden violet, den stam groen en hard, de bladen gras-groen en week, de vrucht in het begin groen, daar na schoon rood; Ik sette hier vier foorten aan deze Plant, wyl de bladen en bloeifsel eenderlei zyn, behalven dat de een wat grooter of kleiner is, na den aart der vrucht. De vrucht is heet en scharp, de Indianen vryven se op haar brood als se eeten, de Hollanders sneiden se klein en eeten se tot vleesch en visch, doen se ook in sausen en azyn, &c.

Op dezen Peper vond ik deze schoone groote Rups, die een rooden streep aan elke zyde over de langte des lyfs; en een witten streep over den gantschen rug had, op het achter lid een rooseverwige hoorn, en op elk lid een geele vlak met roosenverw omtrokken, hy at niet alleen deze bladen, maar den Peper zelfs, den 22. January is hy tot een bruin Poppetje geworden, en den 16. February quam een zulke graauwe Uil daar uit, hebbende op elke zyde des lichaams vyf gout-geele vlakken, sy vloog maar des nachts, maar des daags was se heel stil.

*Dit gewas is de Capsicum van Dodonæus en Tournefort, en Piper Indicum van J. en C. Baubinus; welkers onderscheid meest in de vrucht bestaat, zynde het getal der zelve zeer veel die met haar naamen voorgesteld werden in de Institutiones rei Herbariæ van Tournefort, en waar van veel levensgrootte werden afgebeeld in de Hortus Eystettensis.*

DE LVI. AFBEELDING.

**D**E hier voor gestelde bloemen heb ik in staande wateren gevonden, bladen heb ik daar aan niet gezien, de steel was een elle lang, de bloemen op haar zelve leeken als Violette-crocus, elk bloemtje hadde een blaauw blad met een geele vlakke gelyk de Irias heeft.

In dit water vond ik dierkens, die de luiden aldaar *Water-Scorpioenen* noemen, den 10 May 1701. nam ik eenige op, daar van quam den 12. een zulk vliegend Beest, gelyk boven by de Plant vliegt.

In dit water swommen veele Kikvorschen, hadden twee ooren aan het hoofd, waren groenachtig en bruin gewolkt, aan elke poot van de voeten was een bolletje, die de Natuur aan deze beesten, in deze morassige waters gegeven heeft, om over den zelve te kunnen henen gaan, sy leggen haar zaad aan den oever des waters: wanneer men se wil observeeren, zo doet men van dat zaad in een pot daar een footjen in de grond legt, daar op legt men het zaad en vult het aan met water, het zaadje is een swart stipelke in witte slym leggende, van deze slym leefde dat swarte ongefomde stipelke, kreeg allenskens wat beweginge, omtrent acht dagen daar na krygen se staarten en swemmen in het water, gelyk hier vyf boven de Kikvorschte zien zyn, eenige dagen daar na krygen se oogen, nog wat laater krygen se voeten van achter, acht dagen daar na krygen se nog twee voeten van vooren, die haar uit de huid barsten, vier voeten hebbende, dan rot haar den staart af, en zyn also Kikvorschen, en loopen uit het water landwaarts in. Het water en gras footjes moeten van tyd tot tyd vernieuwt worden, moeten met broodkruimtjes in het water gevoed worden zo haast men beweginge bespeurt. Deze observatie heeft de Heer Leuwenhoek Fol. 113. a 126. Messive Anno 1699. den 25. September, 't welk alles met hem conform bevonden heb.

## D E L V I I . A F B E E L D I N G .

**D**Eze *Guajaves* is een Vrucht wat beter van smaak als die ik N<sup>o</sup>. 14. voorgestelt heb, welke Vrucht ook zo veel steentjes of zaaden niet in zig besluit.

Op dezen Boom vond ik een soort van groene Rupsen, met zes witte streepen op elken zy, en op elk lid een ronde zwarte vlak, op het achterste lid een rood hoorntje. den 20. May 1700. hebben zig sommige nedergelegt, en aten in vier dagen niet meer, wanneer sy dan tot Poppetjes geworden zyn, als een onder op de steel legt, den 14. Juny quam de eerste Uil daar uit, welkers vleugels graauw, swart en wit gemarmert waren, op haar lyf waren tien oraniën-geele vlakken, hadde een lange roodachtige snuit, waar mede sy de bloemen uitfoogen, als alhier te zien is.

Op dezen Boom vond ik nog een soort van hairige Rupsen, gebruikende des zelfs loof tot haare spyse, het hair van sommige was wit, en sommige geel, het vel van deze Rupsen onder de hairen is als menschen vleesch, sy zyn zeer venynig, als men haar met de hand aanraakt, zo ontsteekt dezelve aanstonds, en men lyd groote smarte daar aan, gelyk ik ondervonden heb, in het midden des lichaams hebben se vier voeten en gaan dog op alle haare leden, sommige zyn in Maart, andere in de May ingesponnen, se wierpen haar hair af en maakten een gespinst daar af, gelyk een tusschen de bladen hangt, na tien à twaalf dagen quamen zulke slechte Vliegen daar uit, en hoewel dezer Rupsen veel gehad heb, is myn dog niets anders daar uit gekomen.

*Dit gewas is de Malakka-Pela, in het derde Deel | schreeven, deeze naamen by den anderen gevoegt,  
van de Hortus Malabaricus beschreeven en afge- | zyn in myn Flora Malabarica, onder de naam  
beeld, het getal der naamen van dit gewas, is byna | van Guajava rubra acida fructu rotundiore te vin-  
zo groot als het getal der Auteurs die het hebben be- | den.*

## D E L V I I I . A F B E E L D I N G .

**H**ier vertoone ik een tak van een grooten Boom, die in het Bosch van America waft, in syn zaadhuisjens zyn swartachtige Boontjes, waar van de Boomen den naam dragen van *Zoete Boonen-Boom*, om deze Boontjes legt een wit merg, dat zeer zoet en lieflyk is, in dit merg vond ik witte Maeden, gelyk op de opene Boon te zien is, deze wierden tot bruine Poppetjes, den 2. April, zynde tien dagen daar na, quamen zulke groene vliegen daar uit, gelyk nevens de Maede te zien zyn.

De onderhangende groene Rups heb ik met de bladen van dezen *Boonen-Boom* gespyst, desgelyken met die bladen van Fol. 25, den 16. Juny 1700. is se in een groen Poppetje veranderd, waar uit na tien dagen een zulke Cappelle veranderde, gelyk boven op de Boone zit.

Op dezen Boom heb ik nog andere Rupsen in groote menigte gevonden, gelyk een boven op den steel kruipt, hy hadde geele hairen en zwarte borstels, dit hair wierp hy af, kleefde het aan de doozen vast, en maakte een ovaal graauw gespinst daar van, gelyk op het groene blad te zien is, in dit gespinst veranderde hy in een Poppetjen, drie dagen daar na quamen uit allen die zig ingesponnen hadden zulke Vliegen, welkers vleugels bruin, en lichaamen met rood en groen, zilver en goud couleur gevlakt waren.





Royer del.





*P. Huyter Sculp.*







P. Playter Sculp





L. Mutoer Sculp.



## DE LIX. AFBEELDING.

IN het water tot Surinaame wast een soort van *Kerffe*, heeft dikke gladde zappige bladen, den steel is geelachtig groen, met licht roode bloeifel, men gebruikt die als Spinage ook tot Slaa. By deze *Water-Kerffe* zal tot voleindinge van myn Werk der Insecten niet qualyk passen een *Water-Dier* of *Padde*, waar van het wyfken haare jongen op de rugge draagt, hebbende haar Baarmoeder langs den rugge heen, daar in se haar zaaden ontfangt en aanqueekt, deze tot haar rypheid gekomen zynde, werken haar zelve uit de huid, kruipende een na den anderen daar uit als uit een Ey; dit ziende smheet ik de oude in Brandewyn met haare overige jongens, die sommige met het hoofd, sommige half uit waren. Deze Padden worden daar van de Swarten gegeeren, die se voor een zeer goede spys houden, sy zyn swartachtig bruin, de voorste pooten gelyken aan Kikvorschen-pooten, maar de achterste zyn als Eendenvoeten.

Ik heb ook laten hoorntjes uit de grond der Zee opvissen, om te zien wat voor Beestjens daar in zitten mogten, ik heb dan zeer veel gehad, daar de Beestjens nog levendig in zaten, ik heb verscheide met geweld daar uit getrokken, en bevonden datze van vooren een soort van Kreeften waren, maar van achter waren ze vlakken in het hoorntje ingedraait, des daags lagen se stil, maar des nachts maakten ze een stil geluid met haare pooten, en waren zeer onrustig.

## DE LX. AFBEELDING.

IN January 1701. begaf ik my in het bosch tot Surinaame om te zien of iets ontdekken konde, ik vond deze Bloem aan een Boom, die sierlyk rood was, van naam en eigenschap aan de Inwoonders des zelve Lands onbekend.

Hier vond ik een schoone groote roode Rups, die op elken lid drie blaauwe corallen, en op ieder coral een swarten pluim had, ik dachte hem met de bladen van dezen Boom te spyfen, maar hy heeft zig ten eersten ingesponnen, en is tot zulk een raare Poppetjen geworden, zo dat ik niet zeker weet of ik syne rechte spyse heb gevonden of niet. Den 14. January quam een zulke schoone Cappelle daar uit, syn achterste vleugels zyn van binnen schoon blaauw, de voorste bruin met een witten streep daar door heen, met wat blaauw, gelyk hier vliegend verbeeld word, de buitenste vleugels hebben drie ronde boogen met swart, geel en bruin, en zeer schoon gevlamt, gelyk hier zittend verbeeld word, in Holland word hy de *Groote Atlas* genaamt.

*Wilde Wespe* of *Maribonse* van de Inwoonders genaamt, werden op Surinaame overal gevonden, zelfs in de huizen en in het veld, zyn bruinachtig van couleur, se steeken de menschen en beesten die haar naderen, en haar in haar doen verstooren, sy maaken huiskens als in Europa van allerlei aardige fabryk, waardig om te beschouwen, men ziet daar in merkteekenen van voorzigtigheid, hoe sy tegens regen en wind gebouwt zyn, om haar zaad in zekerheid te leggen, uit dit zaad komt eerst een witten Worm, gelyk een onder de Rups legt, deze veranderd allenskens in zulke soort van wilde Beijen, die een plage des zelve Lands zyn.

## DE LXI. AFBEELDING.

VAN dit gewas *Guava Alba-dulcis* ziet hier vooren op Fol. 14. alwaar het omftandigh is befchreeven, en is op de Plaat 19 mede met zijn Vrucht verbeeldt: De Rups, dewelke daar op aaft, is den 24. February in een popje verandert, en den 2. Maart is uyt het zelfde voortgekomen een Uyltje, zynde wit van grondt met geelachtige bruynne vlakken. Den Rups is de Kop, en vervolgens het Lijf boven op zwart afloopende tot wit, en vervolgens tot fchoon geel, en heeft achter op zyn lijf zwarte doorn-haaren, en naar onderen en vooren fchoone geelen. Het popje is donker bruyn met zwarte haaren, en 't hoofd, 't geen kaal is, is omtrokken met een roode en witte kring.

Deze groote Rups, mede op dezelve Boom gevonden, is vuil bruin van couleur, van 't hoofd tot de staart met een zwarte streep, en verder het lighaam met zwarte kringen, en naar onderen aan het lijf met witte stippelen, het hoofd en staart purperachtigh. Van deze Rupsen werden 'er veelen gevonden, want ik wel 50 stuks daar van gehad hebbe. Deze is den 30. Augustus in een Popje verandert, zynde licht bruin met donkere bruine streepen en vlakken. Den 16. September daar aan volgende quam deze groote Uil daar uit, hebbende over 't lijf een witte streep met vier zwarte vlakjes daar op: Verders zyn daar ter wederzijden vier fchuyne zwarte, en vier diergelyke witte banden of vlakken. De boven-vleugels zyn vuilbruin en wit gevlaakt, en de onderfte boven geel, en naar onderen vuil bruin.

## DE LXII. AFBEELDING.

DIT gewas is een tak van een *Papay-boom*, met zyn Bloem of Bloeifel, zynde heel fchoon wit, en van binnen gout geel. Ziet zyne Befchryving hier voor op fol. 30. De bovenfte Rups is op dezelve gevonden, en is groen en geelachtig, hebbende op 't lit achter het hoofd een bruin root oogje, en een witte ronde vlak, en ter zyden het zelve twee rondachtige vlakjes, loopende puntig om het voornoemde oog. Deze Rups is ongemeen sterk in 't loopen, en, wanneer men die wil aangrypen, slaat en verweert hy zig met een groote kragt. Hy is in een Popje, zynde gloeiend bruin met zwarte banden omtogen, den 16. May verandert, en den 19. Juny daar aan volgende quam deze Brummer-Uil te voorschyn, zynde bont gevlaakt en gestreept met veelderley coleuren door een gemengelt.

De onderfte, mede op dezelve Boom gevonden, is ongemeen groot; boven op het lyf bruin gemarmert, loopende naar het onderlyf gemarmert wit, en heeft ten wederzyde zes Kepers, of kromme haakjes heel wit, boven zyn hoofd een zwart fchild, en op het zelve twee volmaakte kruysjes, blinkende als Diamanten. Den 12. May is hy tot een geel oranjenachtigh Popje geworden, en den 12. Juny quam deze Brummer-Uil daar uit, hebbende aan 't hoofd twee groote uitpuilende oogen, op den rug een witte bandt met zwarte dwarsstreepjes; het lyf is ter wederzyde met witte en zwarte vlakken getekent; de boven-vleugels zyn vuilbruin, geel, zwart en wit gemarmert; de onderfte vleugels naar boven oranje, en naar onderen vuilbruin, eindigende in een licht geelen getanden rand.















## DE LXIII. A F B E E L D I N G.

DEZE bovenste groote Rups is gevonden op de *Cacaü-boom*, dewelke hy meede tot zyn spys gebruikt. Hy is groen geelachtig, en over 't lyf met doornachtige hairen bezet, die onder groen, en naar boven geel zyn, en is den 21. Juny ingesponnen tot een bruin ookachtig gecoleurt Popje. Den 16. September daar aan volgende quam deze groote Uil te voorschyn, zynde vuil appelbloesemachtig van couleur, hebbende op zyn onderste vleugels twee groote witte vlakken, rontom met een breedten zwarten lijst, en in 't midden een kleynen en een grooten hoekigen zwarte vlak. Deze Rups is zeer vergiftigh, want hem aanrakende sloeg hy om, ende queste myn twee voorste Vingers, die aanstonts purper en geelachtigh wierden, en grooten pyn veroorzaakte in de hand tot in mijn elleboog; doch ik gebruikte aanstonds het gewoonelijke hulpmiddel, namentlijk Schorpioen-Oly, waar door de pijn in den tijdt van een half uur ophieldt. Na dit gedaan was bezag ik de Rups met een Microscopium, en bevond, datze vol stekels en doorentjes was, van onderen groen en dik, en boven zwart en fijn, welke zwarte puntjes, afgebroken, my in 't vlees staken en deeze vergiftiging veroorzaakten. Voor zulken geval dat men van Rupsen, of andere diergelijke Dieren gestooken wordt, is de Schorpioen-oly altoos van een goedt gebruik.

De onderste Rups is zonder eenige doorn of hairachtigheid, maar veel coleurig, hebbende zwarte kringen en streepen; de grond is wit uit den zeegroenen, en vol klyne roode stippeltjes. Hy is in 't gras gevonden, 't welk zyn voedsel is, en den 7. January verandert in een licht bruin Popje, den 25. dito in een schoon Cappelletje, zynde de onderste vleugels met vlerken en staartjes; zyn couleur is uit den licht bruinen en zeegroenachtig, met zilverglansige vlakjes.

## DE LXIV. AFBEELDING.

OP folio 30 en 44 is het blad en de bloem van de *Papay-Boom* verbeeldt: Zy werd hier nogmaals vertoont met de Vrucht in haar vollen wasdom. Dezelve onryp zynde, is wit, en werdt hoe ryper hoe geelder, en eindelyk tot een goud colour; als wanneer zy heel zoet en smakelyk is om uit de hand te eeten. In 't binnenste heeft sy kleine zwarte zaaden, gelykende naar Peperkornen; half ryp zynde, werden die by vleesch gekookt en gestooft, als gebruikelijk is met de stoelen van Artifokken, en van haar zaad en schil ontbloot zynde, in lange smalle stukken gesneden, werden sy tot drooge en natte Confituuren bereyd, die heel smakelyk zyn. Op dit gewas is deze bovenstaande Rups mede gevonden, zynde schoon gemengelt met geel en een groenachtige colour. Zy is den 2. Maart ingesponnen, en tot een licht bruin Popje geworden, en den 20. Maart quam deze groote Brummer-Uil te voorschijn, gelykende naar de zogenaamde groote Onrust, of het Camperfoeli-Beest.

Deze onderste vaalgroene Rups, ter wederzijde met een geelen en rood gemengelden streep van het hoofd tot de staart, heeft op zijn hoofd een half rond schild, blinkende als Diamant; en onthoudt zig mede op de *Papay-boom*: Zy is den 14. November tot een bruin Popje verandert, hebbende aan zijn hoofd een snuit, die hem tot de borst omkromt. Den 28. dito quam deze groote Brummer-Uil daar uit, zijnde licht zwart graauw en wit scharp gevlamt; het lijf licht root en zwart, ten wederzyde gebandeert, hebbende over zijn rug een graauwen streep met zwarte vlakjes.

## DE LXV. AFBEELDING.

DEZE Rups, die schoon geel, en naar de buik rootachtig is, heeft een groote gevlamde Keeper achter aan zijn staart. Hy onthoudt zig op de Oranje-boomen, en eet des zelfs bladeren, dog is heel zeltsaam. Hy is den 25. February ingesponnen en tot een Popje geworden, zijnde zijn Spinsel een soort van Zyde, welke die der andere Zywormen in veelheid en glans overtreft. Jammer is het dat 'er zo weinigen gevonden worden, en indien men dezelve zo wel als de anderen kon voortqueeken, ik ben verzeekert, dat 'er meerder voordeel meede zou te doen zijn. Dog niemant heeft, mijns weetens, daar ooit zijn werk van gemaakt. Den 25. Maart daar aanvolgende is deze Capel daar uit voort gekomen. Hy is ongemeen groot, en schoon oranje, en roodachtig van colour met witte banden, zo wel op de bovenste, als onderste vleugelen, en heeft op ieder van dezelve een glasachtige vlak, doorschijnend, en schoon van glans, met een witte, en daar buiten rondom met een zwarte kring omtrokken, staande deze plek als in een spiegel-lijst: Waarom dezelve by de Liefhebbers de Spiegeldrager is genaamt.















## DE LXVI. AFBEELDING.

DE meeste, zoo Oost als Westindische Liefhebbers, waanen en geeven voor, ja zeggen het zelfs gezien te hebben, dat het Wandelende blad, of het Diertje zoo genaamt, aldaar aan de boomen is groeiende, van waar het rijp geworden zynde, afvalt, en alsdan wegloopt ofte vliegt. 't Is eene dwaling, ontstaan uyt onkunde, nadien zy nooyt het beginsel van dien onderzocht hebben, en dat dezelve zo wel als andere Diertjes uyt Eijertjes voortkomen. Alle de voorschreeve Capellen zyn herkomstig uit eijertjes, die, na dat zy met mannetjes vereent waaren geweest, zyn gelegd ter plaatse, alwaar de Diertjes, uit dezelve voortkomende, aanstonts hun voetsel zouden vinden, en zyn eerst Wormpjes of Rupsen, die dan eetende, door hun voetsel groeijen en grooter worden, en volwassen zynde, sich inspinnen, en tot Popjes veranderen, die dan de eene langer, d'ander korter tyd nodig hebben, eer sy tot volmaaktheid zyn, en eindelyk uit hun popjes breeken en te voorschyn komen, sijnde dan alle nat en in een gedrongen, dog somtyds in minder dan een half uur, na hen wel geschud en beweegt te hebben, worden hunne vlerken droog en uitgespannen, en komen alzo tot volmaakte Capellen, die, zoo verandert sijnde, wel tien en meermaalen groter sijn als het popje, alwaar sy eerst in opgesloten waaren. Dit Diertje, het Wandelende Blad genaamt, also het een soort van Sprinkhaan is, komt ook op dezelve wyze te voorschyn. Ziet hier wat ik daar van ondervonden heb. Myn Neger, dien ik altoos gebruikte om in 't bosch Wormen, Rupsen of andere diertjes op te soeken, brogt my een ingeschrompeld blad, 't geen ik soetjes opende, en daar in vond eenige groene eijertjes, ieder ter grootte van een Corianderfaat, waar uit na 't verloop van wynige dagen kleine swarte diertjes quamen, hebbende de gedaante van kleine Mieren, die in gevolg van tyd aangroeiden, en de gedaante kreegen als de eerste, die hier afgebeeld staat, tot dat dezelve hun volkome grootheid en vleugels hadden bekoomen, als by de tweede Figuur is te zien. Zy veranderen in geen Popjes als de Capellen, maar koomen tot volmaaktheid door aangroeiing van hun ledemaaten, zo als dit soort van dieren altoos is doende. Deeze Diertjes hun vleugelen hebben de gelykenis van een groen blad, en zyn ook zo geadert. Van deezen zyn'er veele soorten, sommigen ligt, anderen bruingroen; daar zyn ook bonte, graauwe, ja die hun vleugelen als verdorde bladeren schynen. Onder de Oostindische is'er een bekend, die zyn oppervleugels (loo in couleur als maakfel) natuurlyke Oranjebooms bladeren gelyken. Deeze Diertjes in hun nesten op de boomen tot hun gestalte gekomen zynde, als de eerste afbeelding vertoont, spinnen sich selve eenigzints vast en beweegen sich sterk, tot dat de vleugels geheel los en uitgespreid zyn, waar door zy meerder kragt krygende, sich los maaken van 't spinfel, waar aan sy vast waren, en alsdan van de boomen vallen of vliegen: en nadeemaal hun vleugelen groen en bladswyse zyn, soo hebben de onkundigen gemeent dat deese aan de boomen gewassen waren.

Tot vervulling van deeze Plaat is hier onder afgebeeld een soort van een Bos-rot, die haar Jongen altoos, zynde vyf à ses in 't getal, op haar rug met sig voert. Zy is geelachtig bruin en aan 't onderlyf wit; als deeze Rotten uit haare holen komen om te wyden of om voetsel te soeken, loopen de Jongen om haar, maar genoeg hebbende of onraat verneemende, zo klimmen dezelve weder op den rug van haar moeder, slaan haar starten om den start van de oude, die daar mede weder in haar hol loopt.

Van deeze soort van Rotten vind men'er verscheiden, dog de voornaamste is de zogenaamde Zak-of Beurs-Rot, die altoos haare Jongen in haar lyf omdraagt, welke te voorschyn komen om voetsel, en na dat genooten te hebben, weder in haar moeders buik kruipen.

## DE LXVII. AFBEELDING.

**D**Eze groote , bont gecoleurde , en gemarmerde Rups , onthoudt zig op den Vygeboom , welkers bladeren zijn voetsel zijn. Indien men hem onzagt handelt of aangrypt , steekt hy by 't hooft twee oranje Hoorntjes uit , waar mede hy zig verweert , en welkers quetsuuren zeer vergiftig en pynlyk zyn. Den 13. Juny is hy ingesponnen en tot een geel Popje met bruine vlammen geworden , waar uit den 21. der zelve Maand deeze schoone Capel te voorschyn quam , zynde Indigo groenachtig en bruin van colour , dog eenigfints zilveragtig.

De andere kleine Rups is groenagtig met witte streepen , werd mede op den Vygeboom gevonden. Ik heb 'er veele van deze soort gehad , dog zyn alle voor en alee die tot verandering quamen gestorven. Eindelyk heeft deze zig den 14. Augusty ingesponnen , en is tot een bruin root Popje geworden , hebbende aan zyn hooft een snavel , als een doorn. Den 21. daar aan volgende quam dit Uiltje daar uit , zijnde geel , ligtbruin en wit gecoleurt.

## DE LXVIII. AFBEELDING.

**D**Eze groote uitmuntende gedorende Rups is my door een Neger uit het Bosch mede gebragt , zonder te weeten welke kruiden of bladeren hem tot voetsel dienen. Hy is schoon Carmosynroot en goutgeel gecoleurt , hebbende een glans , als of dezelve geamalieert was , en is den 10. September in een kort dik en driekantig Popje verandert , zynde licht zeegroen. Den 12. October quam deze schoone Capel daar uit te voorschyn ; zynde op de vier vleugels schoon blaauw , bruin en gout geel gemarmert , hebbende op ieder vlerk zes ronde oogjes , waar van de omtrek zwart , de tweede kring goutgeel , en 't middeplekje wit is.

De andere Rups , zynde geel met zwarte vlakjes , is my , als de voorgaande , medegebragt , zonder te weeten wat zyn voetsel is. Hy is den 14. November in een schoon Carmosyn-root Popje verandert , en den 28. daar aanvolgende is deze Brommer-Uil daar uit voortgekoomen , zijnde bruingeel , en wit gemarmert.

Dit kleinste Rupsje , 't geene graauw bruin van colour is , is mede syn spijs onbekent. Het is den 2. Augustus in een Carmosynrood Popje verandert , en den 10. der zelve Maand quam dit Brommer-Uiltje daar uit , zynde mede vuilgeel , bruin en wit gemarmert.



















## DE LXIX. AFBEELDING.

**S**iet hier d'afbeelding van een kleinè Surinaamsche Krocodil, by de Oosterse Indianen Caymans genaamt, een dier van groote kragt en vreeslyk, zo wel voor menschen als voor land en water-dieren; want hy leeft so wel op het land als in het water, en verslind alles dat hem voorkomt; zyn begintfel is uit een ey, omtrent zo groot als een ganzen-ey, en 't is onbedenkelyk dat een dier, uit zulk een klein bestek voortkomende, aanstonts 6 à 8 maal grooter is, als de schaal daar 't zelve in opgesloten is geweest. Ziet hier een ey, voor aan geopend zynde, en verbeeld onder de agterste poot van deze afbeelding, en niet tegenstaande sijn klein begintfel, word hy een van de grootste dieren die uit eijers te voorschyn komen; want men vint 'er die wel zo voet en nog langer zyn. Zy zyn aan 't hoofd en over het opperlijf en staart sterk geschobt, en zo hart, dat zy onquestbaar zyn; dog onder aan den buik weekhuidig, waarom men ze daar moet treffen om ze te dooden. Haar groote kragt bestaat in haar dubbelde rey scherpe tanden, die wel over malkander sluiten, waar mede zy, 't gene zy komen te vatten, aanstonts verbreiselen: hun loop is zeer snel dog regt uit; indien sy met hun lijf zig konden keeren en wenden, niets zouw hen kunnen ontkomen: de beweging van hun kakebeenen is in 't bovenste deel van hun hoofd; het onderste staat vast, 't geen in geen andere schepsels word gevonden, die alle hunne beweging in het onderste gedeelte hebben.

De Slangen, die, gelyk de Crocodillen, meede uit eijeren te voorschijn koomen, zyn veelderly, dog haare eijeren zyn veel kleinder. Ziet hier een voorbeeld onder 't hoofd van deeze Slang, die Amphisbona, of wel tweehoofdige word genaamt, om dat het hoofd en de staart beide van één omtrek en gedaante zyn, dog dat dezelve twee hoofden zouden hebben, is onwaar; want men kan al te wel onderscheiden dat het hoofteend een mond en kleine oogen heeft, 't geen aan het staartend niet is te vinden: Onder alle Slangen is deeze wel de schoonste van couleur, zynde swart, schoon root en geel gevlaakt: men vind ook andere soorten van deezen, die graauwachtig wit, en ook die geel gevlaakt zyn.

## DE LXX. AFBEELDING.

**D**eeze Sauvegard, waarom zoo genaamt, is my onbekent; zy onthout zich op Suriname in de bosschen, zy is glad en sijn geschobt van huid; sijn maaksel en leedematen gelyken naar een Hagedis, maar sijn grootte gaat die ver te boven. De Hagedissen zyn van veelderlei soorten, waar onder de Salamander mede behoort, dog deeze is tusschen dezelve, en de Liguaan volgt op de Salamander, als de Krocodil op de Liguaan van grootte: ons ontbreekt ondervinding om meer van hem te schryven, dog hy word, gelyk alle de Hagedissen, meede uit eijeren voortgebracht. Dat hy een verslinder is van vogel-eijeren, hebben wy menigmaal in onze vogelhokken ondervonden.

## D E L X X I . A F B E E L D I N G .

**D**E Heer A. Seba, groot kenner en bezitter van veele uitlandsche feltzaamheden, heeft ons begunstigt met deeze afbeelding en ondervindinge, nopende de voortteeling der kikvorschen en haare veranderinge: namentlyk die uit visschen vorschen, en die uit vorschen visschen worden, gelyk in de volgende twee Plaatcn te sien zyn.

Op het eerste of onderste Tafereel, toont Letter A de verandering van een byzondere soort van Amerikaanse Kickvorschen, dewelke van Kickvorschen in Visschen veranderen, gelyk hier de gedaante word aangewezen, en by N<sup>o</sup>. I. sig een volkomen Kickvorsch vertoont, van kouleur eenigfints ligt geel en groenachtig, na den bruine trekkende, met vlakken op de opperhuid, over den rug en zyden: onder de buik is iets bleeker en gewolkt, de agterste pooten gelyken na Eende voeten, en de voorste na die van de ordinare Kickvorschen; zy houden zich op in de Rivier van Suriname, als in de Comawina-Creek en Pirica. Na dat deze Kickvorschen haar volkomen groei hebben ontfangen, schynt daar een verandering uit voort te komen, en krygen zy een staartje, 't welk allengskens aangroeit, gelyk N<sup>o</sup>. II. aanwyft, en zig in de gedaante van een Visch komt te vertonen; de voorste pooten krimpen mede allengskens in en verteeren, gelyk N<sup>o</sup>. III. verbeeld, insgelyks de agterste, als N<sup>o</sup>. IV. verbeeld, en de geheele gedaante van de Kickvorsch verandert eindelyk in een volkomen Visje, gelyk op N<sup>o</sup>. V. word aangetoont. Deze veranderde Visschen worden van de Westindiaanen, als mede van de Europiaanen, die daar te lande wonen, Jackjes genoemd, en voor een delicate spys gehouden: zy sijn van Visch gelyk in Holland de Puitaal, haar Rugge-graat en alle Beentjes zyn zagt en knarfigh, dog in behoorlyke leedjes verdeelt, sijn van buiten zagt in 't gevoel, en met kleine Vinnetjes, zeer teder en aardig, in plaats van voeten voorsien, welke van 't agterste des hoofts tot over de staart, en wederom tot aan het midden van de buik zig uitstrekken, de kouleuren veranderen, en worden uit 't donker bruine licht asverwig.

Deze voorgemelde verandering is 't tegendeel van onse Europiaansche Kickvorschen, waarom op 't selve blad, tweede Tafereel letter B. haar voortteeling word aangetoont, die in de maanden Maart en April geschied: want wanneer de Lugt in 't Voorjaar warm word, verzamelen zich deze Diertjes in stille wateren en slooten, volgen haar Natuur in de voortteeling, en haar zaad geschooten hebbende, quorcken, of aanblaazen 't zelve met haar uit-afemen, dat daar een warmte of broeijing in komt, en zig deze lymigestoffe stremt, en doorgaans oogjes bkomt, gelyk de Figuur N. I. aantoot; 't welk door de warmte van de Zon begint te leeven, zó als N<sup>o</sup>. II. verbeeld, daar men uit ieder swart oogje een wemeling, als een klyn visje te voorschyn ziet komen, dog heel swart zynde, die zig van dag tot dag grooter verbeeld, en eerst twee agter-pootjes bkomt, gelyk N<sup>o</sup>. III. aantoot, en na dat wel 8 à 10 dagen aangegroeit is, gelyk N<sup>o</sup>. IV. aanwyft, een Vis met twee agter-pootjes verbeeld. Hier na volgt, gelyk by N. V. getoont word, dat het eene voorste pootje aan de regter zy, doorgebrooken is, en het andere voorste pootje in het doorbreeken staat, dat een dun vlies van de huid nog tegen houd, tot dat de poot de kragt bekomen heeft om door te booren, en na dat de pooten alle vier te voorschijn gekomen zyn, verbeeld het hoofdje en de gantsche gedaante een Kickvorsch, volgens de aanwysing op N<sup>o</sup>. VI. Het staartje neemt van dag tot dag af en word kleinder, gelyk N. VII. verbeeld; op N<sup>o</sup>. VIII. ziet men maar een klein stompje, en N<sup>o</sup>. IX. een compleet Kickvorschje zonder staart, dog na 't leeven niet grooter als hier verbeeld is, maar worden door den tijd grooter en veranderen van kouleur, gelyk N<sup>o</sup>. X. verbeeld, en nog veel grooter, dat niet nodig oordeele daar van meerder aan te toonen.









B.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

III.

IX.

I.

X.

II.

IV.

V.

III.

II.

I.

A.



## DE LXXII. A F B E E L D I N G.

**D**Ewyl in het voorgaande de verandering en voort-teeling der Americaansche en Europiaansche Kickvorschen heb aangetoont, zal hier aanwysen op welke manier de Afiatische en Africaanse Kickvorschen haar voort-teeling hebben, dat met de Europiaanse in allen deele overeenkomt, uitgenomen in grooter gedaante en kouleur, gelyk op N<sup>o</sup>. 1. aangetoont word, dat het Visje twee agterste pootjes bekomt, (gelyk de gedaante van N<sup>o</sup>. 1v. van de Europiaanse) by de daar aan volgende op N<sup>o</sup>. 11. zyn de agterste pooten merkelyk grooter; by de N<sup>o</sup>. 111. komt een linker voorpoot te vertoon, en de vierde of laatste is mede aan 't uitpuilen, om door de huid te breeken. N. 1v. vertoont de Kickvorsch met zyn vier pooten, zyn hoofd volkomen na een Kickvorsch gelykende, en de staart kleinder, gelyk N. v. aantoot, daar de staart nog kleinder word, en de regte gedaante bekomt; zoo dat deze soort met de Europiaanse overeenkomt in haare voort-teeling en aangroei; of nu dezelve met de tyd en jaaren wederom in Vis verandert, daar van heeft men tot nog toe geen observatie of narigt gezien of gehoord.

Het Kroosje, dat zig heen en weder om de Kikvorschen in het water vertoont, met letter A gemerkt, komt uit Africa, uit de Kroos-Zee, daar het ordinaar by menigte, in verscheide soort en kouleuren gezien en opgevist word. Letter B is een Coraalmoesje, groeiende op een schulpje, het Arkje Noa genoemd, komende van de Guineese Kust, als mede het Zee-takje Letter C. De twee onderste schulpen zyn een bysondere soort van Amboinsche Haane-kammen, die op malkander sluiten, van een seltzaam formaat, gemerkt met de letter D. Het Hoorntje met de mond opwaarts, en gemerkt Letter E, is een bezonder Amboins Agaat toetje, met verscheide kouleuren, zeer raar; als mede het Hoorntje Letter F is wonderlyk fraai van teekening, en komt uit Ambon. De Tor letter G komt uit Mocha, is niet alleen gantschelyk swart, maar heeft een schoone weerschynende glans, en twee seldsamen hoorntjes als Osse-hoorns, en in de midden een lange snuit, opstaande als een Olifants-snuit.

De Areekboom is hier niet gezet om die te beschryven, nademaal daar al veel van beschreeven is in diverse boeken, die van uitlandsche Gewassen handelen, maar enkel om de Rupsen en Capellen, die daar aan groeijen en voortkomen, aan te toonen; de groote Rups trekt zyn voetsel uit de bloemen en de vrugt van deezen boom, en na dat die tot zyn volkomentheid is geraakt, spind zy sich in tot een Poppetje, en na eenigen tyd komt een schoone groote Capel te voorschyn, met mooie swarte boven-vlerkjes, goudgeele ondervleugeltjes, met swarte randen en streepen uitgemonstert, hebbende verscheide roode stippels op de rug; de tweede en derde soort zyn mede swart en geel, schoon geteekent en hoog van kouleur, zeer fraai in haar natuur te beschouwen.





















Leaves supported with lens tissue where weak. New all-rag end paper signatures, leather headbands. Rebound in full Russell's oasis morocco with hand marbled paper sides and vellum corners. Leather treated with potassium lactate & neat's foot oil & lanolin. July 1978.

Carolyn Horton & Assoc.  
430 West 22 Street  
New York, N.Y. 10011

39088006394209